

ԼՍՄԱԳԻՐ
ԿՐԾՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏ ԵՐԽՈՒՄԱՆԷՐԻ ՀԱՅ ՊԱՏՐԱՐԻՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՐ
ՀՐԶԱՆ 1957

ԼԱ.
ՏԱՐԻ

«سیون» مجله ارمنیة شهریه، ادبیة، ثقافیه، للغة والبیان

"SION," an Armenian Monthly of Religion, Literature and Philology
Printed in JERUSALEM

«ՍԻՈՆ»Ի ՍԻՐԵԼԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

1. — Սիոն երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան պաշտօնական հրատարակութիւնն է: Երուսաղէմ ըլլալով հանդերձ համաքրիստոնէական Ս. Քաղաք մը, մեզի համար յատկապէս է համահայկական կրօնա-մշակութային մեծ հոգևոր կեդրոն մը: — Այս իրողութիւնը միայն բաւական է որ անոր պաշտօնաթերթը ամէն հայու հետաքրքրութեան և զուրգուբանքին առարկայ դառնայ:

2. — Սիոն կը ջանայ տալ Աւետարանի մաքուր սնունդը և Եկեղեցւոյ պայծառ լոյսը: Անշեղ կը քալէ Քրիստոսի բացած արքունական ճանապարհէն և կը հրաւիրէ բոլորը որ այնպէս ընեն: Անայլայ կերպով հաւատարիմ է մեր անցեալի և ներկայի իրական արժէքներուն:

3. — Սիոն կը ջանայ բարձր բռնել դրօշը հայերէն լեզուի և մեր մշակութային ժառանգութեան:

4. — Սիոն կը հետաքրքրուի և կը հետաքրքրէ իր ընթերցողները համաքրիստոնէական ու Հայ Եկեղեցական այժմէական բոլոր երևոյթներով:

5. — Սիոն սիրով կը հիւրընկալէ իր մէջ թելադրական նամակներ և շինիչ մատնանշումներ իր ընթերցողներէն, բաւ է որ անոնք համաձայն ըլլան իր ուղղութեան և ոգիին:

6. — Սիոն սիրով պիտի պատասխանէ եկեղեցական, ծիսական, կանոնական և այլ կրօնա-բարոյական խնդիրներու մասին եղած հարցումներուն:

7. — Վարչութիւնս սիրայօժար Սիոն պիտի զրկէ բոլոր հայ հոգևորականներու և ազգային հաստատութեանց՝ եթէ այդ մասին մեզի դիմում ըլլայ և հասցէ զրկուի: Հանրային ծառայութեան այս նպատակը աւելի դիւրաւ կիրարկելու համար կը սպասենք որ Աստուծոյ նիւթապէս աւելի օրհնուած ազգայիններ օգնեն մեզի յաւելուածական բաժանորդագիրներով որպէսզի մենք ալ օգնենք ուրիշներու:

8. — Պատրիարքարանիս ներկայ ելեմտական վիճակի մէջ, Սիոնի հրատարակութիւնը Ս. Յակոբեանց Միաբանական Ուխտին համար զոհողութիւն մըն է, զոր սիրով կ'ընէ: Ուստի կը թելադրենք որ Սիոնի բոլոր բաժանորդները զօրծակցին Վարչութեանս անխափան, կանոնաւոր վճարելով իրենց տարեվճարները:

9. — Մեր սրտազին բաղձանքն է որ Սիոն մուտք գտնէ բոլոր հայ տուներէ ներս. վստահ ենք թէ ամէն ընթերցող պիտի գտնէ անոր էջերուն մէջ զրութիւններ՝ որոնք համապատասխան ըլլան իր ճաշակին և նախասիրութեան:

10. — Նման ծախսալից հրատարակութեան մը համար բաժնեզին նշանակած ենք հին աշխարհի համար 1 Սթերլինի չնչին, զուժար մը, իսկ Միացեալ Նահանգներու համար 5 Տոլար միայն:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ՍԻՈՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կոնգակ՝ Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետի	49
ԿՐՐՆԱԿԱՆ	
— Սայրափիլ եւ վերականգնիլ	ԳՐԻԳՈՐ Ա. ՍԱՐԱՅԵԱՆ 52
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ	
— Ոսկերուն քակ բոլորին	ԱՆԵԼ 57
— Գարուն	Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ 58
ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ	
— Սեբասիոյ Ս. Նշան վանքին հիմնադիրը	ՀԱՅԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ 59
ՊԱՏՄԱ - ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ	
— Պապ Արեւելոսին	ՀՐԱՆԴ Բ. ԱՐՄԷՆ 62
Ս. Արոռոյ ընտել Պատրիարք	65
Ընտելութիւն Պատրիարքի Առաքելական Ս. Արոռոյ	67
Կենսագրական գիծեր՝ Ամեն. Տ. Տիրան Արեւելոս. Ներսիսեանի	69
Ս. Արոռոյս Լուսարարապետի ընտելութիւնը	72
Հաղորդագրութիւն Ս. Արոռոյ Դիւանէն	73
Շնորհաւորական Հեռագիրներ՝ Ամեն. Տ. Տիրան Արեւելոս. Պատրիարք ընտելութեան առթիւ	74
Տեղեկատուութիւն Ս. Տեղեաց Դիւանի	87
Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ	
— Եկեղեցականք - Բեմականք	88
— Պատշոնականք	

1957-Ի «ՍԻՈՆ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Երուսաղէմէն

Բար. Արմենակ Սրկ. Շիրվանեան՝
Տիրար Նշան Ինկիլզեան՝

Տիրար Յովհաննէս Շիրվանեանի (Պէլլուի),
Թուրքիոյ Բոյնի (Ճիպլլի),

تصدرها - بطريكية الارمن الارثوذكس المدير والمحرر المسؤول - صاحب النيابة الاسقف هاكازون أبراهيميان
مارس ١٩٥٧ طبع في مطبعة دير الارمن - القدس العدد ٣

Proprietor - His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem. Armenian Patriarchate, Jerusalem.
Editor - Bishop Haigazoun Abrahamian. Armenian Convent, Jerusalem.
Printed by the Armenian Convent Printing Press, Jerusalem.

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

Լ.Ա. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1957

✂ Մ Ա Ր Տ ✂

ԹԻԻ 3

Վ.Ա.ԶԳԷՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲԸ ԱՍՏՈՒՄՈՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱԶԳԻ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ՄԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵՄԱՐ
ԱԹՈՒՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՍՐԲՈՅ ԷԶՄԻԱՍԵՆԻ

ՈՂՋՈ՞ՅՆ ՀԱՅՐԱԿԱՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՅ, ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ԵՒ ՍԱՐԿԱԻԱԳԱՅ

Սիրեցեալ և հարազատ եղբայրներ Մեր ի Գրիստոս, զինուորեալ սպա-
սաւորներ Ս. Եկեղեցւոյս.

Միասիրտ և միախորհուրդ դիմաւորեցինք անգամ մը ևս մեծ և սքան-
չելի աւետիսը մեր Փրկչին Յիսուսի Ս. Ծննդեան և Աստուածայայտնութեան՝
այն հաստատ հաւատքով, թէ ամէն տարի մեզ բաշխուող այս աւետիսը կրնայ
օգնել մեզ հանելու մեր հին զգեստները, դառնալու համար նոր մարդեր, ինչ-
պէս կը պատուիրէ մեծ առաքեալը՝ «զգեցնուլ ցնոր մարդն՝ որ ըստ Աստուծոյն
հաստատեալ է արդարութեամբ եւ սրբութեամբ նմարտութեանն» (Եփես. Դ. 24):

նոր՝ ոչ արտաքին զգեստներով, ի ցոյց մարդկան, այլ հոգիով նոր, յետ անկեղծ ու խոր ինքնավերանորոգման: Այլապէս պիտի նմանէինք այն կեղծաւոր փարիսեցիներուն, որոնք «սրբեն զարսափին զբաժակին եւ զսկաւառակին, եւ ի ներքոյ լի են յափօսակութեամբ եւ անխառնութեամբ» (Մատթ. ԻԳ. 25):

Ի՞նչ վսեմ եւ ի՞նչ գեղեցիկ է հոգեւոր կոչումը քահանայական, այն է՝ միջնորդ հանդիսանալ եւ օգնել որ մեր ժողովրդի զաւակները սորվին Աստուծոյ մօտենալ եւ իրենց հոգիներու փրկութեան ճանապարհը գտնել: Աստուածային սիրոյ զործիքներն էք Գուք Ձեր հաւատացեալներու ծոցին մէջ, ուսուցանող էք եւ դաստիարակ, սրբացնող եւ մխիթարող, եւ բոլորի համար անխտիր՝ զթառատ հոգեւոր հայրեր: Գուք կոչուած էք առաջնորդելու Ձեզ յանձնուած հօտը, նման բարի եւ քաջ հովուին, որ «զանձն իւր զնէ ի վերայ ոչխարաց»: Իշխանութիւնը, զոր ունիք, ամէն բանէ առաջ նուիրումի եւ ծառայութեան աշխատանք մըն է: Չմոռնանք Տիրոջ խօսքը՝ «Որ մեծն է ի ձեզ՝ եղիցի իբրեւ զկրտսերն, եւ առաջնորդն իբրեւ զսպասաւորն» (Գով. ԻԲ. 27):

Իշխանութեան ծարաւը պէտք է յազեցնենք ծառայելով: Եկեղեցիին մէջ իշխել կը նշանակէ ծառայել: Եկեղեցիին մէջ առաջնորդել կը նշանակէ նուիրուիլ: Եկեղեցիին մէջ բարձրանալ կը նշանակէ «մեծանալ գործով բարութեան» (Ա. Տիմ. Զ. 18): Բարձրանալ՝ հաւատքով ու բարի գործերով, բարձրանալ՝ խոնարհութեամբ եւ պարկեշտութեամբ, բարձրանալ՝ բարձրացում չկամենալով: Ձի «որք կամին մեծանալ՝ անկանին ի փորձութիւն եւ յորդայք, եւ ի բազում ցանկութիւնս անմիտս եւ վնասակարս, որք ընկղմեն զմարդիկ ի սասակումն եւ ի կորուստ» (Ա. Տիմ. Զ. 9):

Չփորձուինք մտածելու, թէ խելք ունեցողը պարկեշտ ըլլալու պէտք չունի: Չփորձուինք մտածելու, թէ բարեմտութիւնն ու խոնարհութիւնը տկարութիւններ են: Չփորձուինք մտածելու, թէ միջոցներու մէջ խտրութիւն չգնելը ճարտարութիւն է: Ճշմարիտ իմաստութիւնը պարկեշտութեան եւ ուղղամտութեան մէջ կրնայ ծաղկիլ եւ պտուղ տալ, այլապէս ամէն իմացական կարողութիւն, իր բոլոր հնարաւորութիւններով եւ իրաւ արժէքներով իսկ, փռշի կը դառնայ ու կը ցնդի, եւ կամ առաջին անձրեւին ցեխի կը վերածուի:

Ուրիշ փորձութիւն մը, որ աւերներ կը գործէ մեր եկեղեցական կեանքին մէջ, նիւթական շահի ծարաւն է, «զի արմատ ամենայն չարեաց արծաքսիութիւնն է, որում ոմանց ցանկացեալ՝ վիւպեցան ի հաւատոցն, եւ զանձինս արկին ընդ բազում ցաւով» (Ա. Տիմ. Զ. 20):

Ի՞նչ ունայնութիւն հոգեւորականի մը համար դրամը սիրել եւ ձգտիլ հարստութիւն դիզելու, երբեմն նոյնիսկ տղեղ եւ ապօրէն միջոցներով: Ինչքան աղքատութիւն, ինչքան խեղճութիւն կայ այդպիսի հարստութեան մէջ: Եւ ինչքան անկորնչելի հարստութիւն ունին բոլոր անոնք, որ Պօղոս առաքելի նման ոչինչ ունին, բայց ամէն բան ունին:

Սպանիշ փորձութիւն մըն ալ նախանձն է ու ատելավառ ոգին, որ ատեն ատեն իր սեւ ճանկին մէջ կ'առնէ նաեւ մեր հոգեւորականներէն ոմանց սրտերը, «որ տալին ի խնդիրս հակառակութեան, ուստի լինին նախանձ, հեռ եւ հայհոյութիւն եւ կարծիք չարեաց» (Ա. Տիմ. Զ. 4), եւ «որ հեռ եւ նախանձ, անդ է անկարգութիւն եւ ամենայն իր չարք» (Յակ. Գ. 16):

Հարկ է մաքրել և ազատել սիրտը նախանձի ժանգէն, որպէսզի հոգիին արախն մէջ կարենան աճիլ և դէպի արև բարձրանալ ոսկի հասկերը սուրբ զգացումներուն, արդար մտածումներուն և սիրոյ գործերուն: Հսկեցէք և արթուն մնացէք մանաւանդ, որ սէրը չցամաքի: Սէրը սրբողն ու սրբացնողն է մեր սրբութիւնը:

Եղբայրներ Մեր ի Քրիստոս, ճշմարտապէս սիրենք զիրար, սիրենք մեր Եկեղեցին, սիրենք մեր հաւատացեալները: Մարդիկ երբ բան մը միատեղ կը սիրեն, զիրար ալ կը սիրեն: Ով որ կը նախանձի և կ'ատէ իր հոգեւոր եղբայրը, այդ նշան է, որ ան չի սիրեր Եկեղեցին: Զիրար սիրելով, իրարու աշխատանք զնահատելով, եղբայրաբար իրարու օգնելով, պարկեշտօրէն իրարու զործակցելով, իրաւ սիրած պիտի ըլլանք մեր Եկեղեցին, մեր Ազգը և մեր սուրբ գործը:

Ո՛վ Տէր, հեռացուր մեր Եկեղեցիի սահմաններէն իշխելու մարմաջը, արծաթսիրութիւնը և նախանձը, և վերադարձուր Քու բոլոր ծառաներդ դէպի պարզ և յաւերժ ճշմարիտ պատուիրանները, որ մեզ աւետուած են մեր նախնեաց լոյս հաւատքով:

Սիրելիք Մեր, «յիւեցե՛ք զառաջնորդս ձեր, որ խօսեցան ձեզ զբանն Աստուծոյ, հայեցեալք յեղս զնացից նոցա՝ նմանող եղերով հաւատոցն» (Եբր. ԺԳ. 7), և «օրինակ լինիջի՛ք հաւատացեցե՛ք՝ բանիւք, զնացիւք, սիրով, հաւատով եւ սրբութեամբ» (Ա. Տիմ. Դ. 12):

Թող Աստուած օրհնէ մեր Ս. Եկեղեցին և անոր բոլոր սպասաւորները, և դալարեցնէ անոնց դաւադանը ինչպէս Ահարոնին, «որ արձակեաց ճառաւիղ եւ ծաղկեաց ծաղիկ եւ երեսեցոյց ընկոյզ» (Թիմ. ԺԷ. 8):

Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ընդ ողւոյդ ձերում, ամէն:

Տպաւ կոնդակս ի 14-6 յունուարի
1957 Փրկչական ամի,
եւ ի տումարիս Հայոց ՌՆԶ,
ի Ս. Էջմիածին, Հմբ. 58

(ԿՆԻՔ)

ՎԱԶԳԷՆ Ա.

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻ ԵՒ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

★ ★ ★

Փոխան ՍԻՄՆ-ի խօսքին, ամսագրիս այս թիւին մէջ կը հնչէ մեր սիրեցեալ եւ Վեհափառ Հայրապետի ծայնը: Եւ որքա՛ն պատեհ ժամանակին կուգայ այդ Հայրական եւ հեղինակաւոր ծայնը: Կը գտնուինք Մեծ պահոց ապաշխարանքի օրերու մէջ: Եկեղեցականներս յատկապէս այս շրջանին է որ մեր հաւատացեալ հօտը կը հրաւիրենք յուզողութիւն եւ յապաշխարութիւն: Նոյնը կ'ընէ Եկեղեցւոյ Գերագոյն Պետը բոլոր հոգեւոր պաշտօնեաներու: «Զի գուցէ որ այլոցն բարոզեմք՝ մեք անպիտան գտանիցիմք»: Ընդունինք իր խօսքերը վերէն իջնող ոսկեհոս անծրելին պէս. որովհետեւ արդարեւ «տեղ ոսկի տեղայր» Վեհափառ Հայրապետի այս սրբատառ կոնդակին մէջ: Թող այդ պարզ բայց պայծառ պատգամները արծարծեն մեր հոգիներու մէջ «զշնորհսն Սատուծոյ որ են ի մեզ ի ձեռնադրութենէ» բահանայական սուրբ կարգի:

ԽՄԲ.

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ՍԱՅԹԱՔԻԼ ԵՒ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆԻԼ

(ԱՆՍԱՌԱԿ ՈՐԴՈՒՆ ԱՌԱՅԷԼ)

Ղուկ. ԺԵ. 11 - 32

Յիսուսի առականությունը գեղեցկագույնը կը համարուի Անառակ որդիի առակը: Հայր մը երկու զաւակներ ունի, զորս կը սիրէ հաւասար սիրով: Տան մէջ ամէն բան ճիշդ է և առատ: Կրտսեր զաւակը սակայն տունէն զոհ չէ. ուստի հորմէն իրեն ինկած ժառանգութիւնը առնելով հեռու երկիր կ'երթայ, և կը սկսի անառակ կեանք ապրիլ. իր ունեցածը կը վատնէ. կը զժրախտանայ. երկրին մէջ սով կը տիրէ, կը հարկադրուի խոզերու հովիւ ըլլալ. անոնց կերած եղջիւրէն ուտել կը ցանկայ, այդ իսկ ձեռքը չանցնիր: Ի վերջոյ խելքը զուլսը կուգայ, կը տեսնէ իր անկումը. հոր կարօտը և սէրը զինք կը քաշեն, ոտքի կ'ելլէ և տուն կը վերադառնայ ու հորմէն ներս-դուրս կը խնդրէ: Հայրը կը ներէ. բայց մեծ եղբայրը չի ներեր. հայրը կ'աշխատի անոր սիրտը շինել: Մեծ ուրախութիւն տեղի կ'ունենայ տան մէջ, քանզի այս տղան մեռած էր ու ողջնցաւ. կորսուած էր ու գտնուեցաւ:

Այս առակը նկատուած է Աւետարանի մէջ փոքրիկ աւետարան մը: Եթէ Աւետարանը կորսուէր և մնար լոկ այս առակը, պահուած պիտի ըլլար անոր կարևոր ու հիմնական վարդապետութեանց ամփոփումը: Եթէ ամբողջ Աւետարանը միայն մէկ համարին մէջ ամփոփել հարկ ըլլար, այդ պիտի ըլլար Յովհ. Գ. 16. «Զի այնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհ, ինչչեւ զՈղիւն իւր միածին Ես. զի ամենայն ոք հուսացայ ի նա՝ մի կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանսն յաւիտեանս»: Իսկ եթէ ամբողջ Աւետարանը առակի մը մէջ խտացնել անհրաժեշտ դառնար, անկասկած ատիկա պիտի ըլլար Անառակ որդիին առակը:

Արդարեւ այս առակը այնքան բազմակողմանի է որ կեանքի գրեթէ բոլոր երեւոյթներու մասին թելադրանքներ կը պարունակէ իր մէջ: Ընտանեկան դաստիարա-

կութեան տեսակէտէ մանկավարժը այն առակին մէջ մանկավարժական սկզբունքները ուսումնասիրելու համար առատութեամբ կը հանդիպի: Ընկերաբանը՝ ընկերական հարցերու լուծման ի նպաստ խորհուրդներ կը գտնէ: Փիլիսոփան՝ իր խմտաստարական խորունկ մտածումներուն համար առաջ կը ստանայ անկէ: Հոգեբանը՝ կրօնական կեանքի փորձառութիւնը վերլուծելու համար տարրեր ձեռք կը բերէ: Բարոյագէտը՝ բարոյական կեանքը կառավարող սկզբունքներ կը տեսնէ: Իսկ աստուծաբանը՝ Աստուծոյ, մարդու, մեղքի, ապաշխարանքի և այլ կրօնական նութեան մասին ճիշդ մեթոք մը կը գտնէ այս առակին մէջ: Այս առակը մարդ որքան ուսումնասիրէ այնքան սերտելիք նոր գաղափարներ իր աչքին առջև կը պարզուին: Ամերիկացի եկեղեցական մը տարի մը չարունակ իր կիրականօրեայ քարոզչերու նիւթըրած է այս առակին պարունակած կրօնաբարոյական կէտերը և երբեք նիւթի պակաս չէ դգացած:

Անառակ որդիի այս առակը մարդկային կեանքի փորձառութեան յստակ մէկ պատկերն է: Անմեղ երիտասարդ մը ինչպէս կրնայ սխալ կեանքի մը առաջնորդուիլ, ինչպէս կը սայթաքի բարոյապէս, ինչպէս իր ըրած սխալը կը տեսնէ, ինչպէս դարձի կուգայ, ինչպէս իր սխալը կը շտկէ, և ապա ինչպէս կրկին իր նախկին բարոյական բարձրութեան կը ձգտի: Այս և նման օրինակ բոլոր հարցեր որոշապէս կը պարզուին անոր մէջ:

Սակայն այսքան թանկագին առակ մը ինչո՞ւ չորս աւետարաններէն միայն մէկուն՝ Ղուկասու մէջ գրուած է, և միւս երեքին մէջ չէ արձանագրուած:

Այս առակին մէջ երկու եղբայրներէն մեծը հրեաները կը ներկայացնէ, իսկ կրտսերը՝ հեթանոսները: Հրեաներ կը պնդէին թէ իրենք Աստուծոյ հաւատարիմ ու հազանդ զաւակներն են, իսկ հեթանոսները Աստուծոյ հեռացած անառակներ: Բայց անոնք Յիսուսը մերժելով իրականութեան մէջ սնապարծ ու չփացած զաւակներ եղան, և հեթանոսներ քրիստոնեայ դառնալով Աստուծոյ շնորհներուն արժանացան: Ուրիշ խօսքով, առաջինները վերջին և վերջինները առաջին եղան:

ներ հեթանոսներ քրիստոնեայ դարձան, հրեայ քրիստոնեաներէն ումանք կը խորհէին թէ անոնք արժանի չեն քրիստոնէութեան բարիքները ուղղակի ընդունելու, քանզի Աստուծոյ հետ ապրած են: Քրիստոնեայ ըլլալու համար պէտք է որ անոնք նախ ուղղափառ հրեայ ըլլան, Արքահամու սերունդ համարուն, Շարաթը պահեն, օրէնքին ձեւակերպութիւնները կատարեն, և ապա Յիսուսի կրօնքը ընդունելու արժանիք ցոյց տան:

Պողոս առաքեալ, որպէս հեթանոսաց աւետարանիչ, հակառակեցաւ հրեաներու այս գաղափարին և ըսաւ. «Անգամ մը որ դուք ի Քրիստոս մկրտուեցաք, Քրիստոսը հագած էք, (այսուհետեւ) տարբերութիւն չկայ հրեայի կամ հեթանոսի, ծառայի կամ ազատի, արուի կամ էգի միջև. վասնզի դուք ամէնքդ ալ մէկ էք Քրիստոս Յիսուսով: Եթէ դուք Քրիստոսին էք, ուրեմն Արքահամու սերունդն էք, և ըստ խոստմունքի՝ ժառանգներ» (Գաղտ. Գ. 27-29): Սուրբ Պողոսի կարծիքով, հեթանոսներ կրնային ուղղակի քրիստոնեայ դառնալ, որքան ալ անառակ եղած ըլլան անցեալի մէջ, առանց կատարելու հրէական կրօնի ձեւակերպութիւնները: Քրիստոնեայ ըլլալու համար սակայն էականն ու կարեւորը հաւատքն էր և անոր համապատասխան կեանքն ու գործը:

Ղուկաս՝ Պողոս առաքեալի հետ համակարծիք էր այս խնդրոյ մէջ. անոր հետ միասին ճամբորդած ու մօտէն շփում ունեցած ըլլալով ազդուած էր անկէ մեծապէս: Եւ քանի որ Ղուկաս իր աւետարանը հեթանոսութենէ դարձի եկած քրիստոնեաներուն համար գրած է, Անառակ որդիին առակը յատկապէս փնտռած, գտած ու գրած է իր գրքին մէջ, քաջալերելու համար հեթանոսներուն քրիստոնէութեան դարձը: Ժիշդ միւսնոյն պատճառաւ է որ միայն Ղուկասու աւետարանին մէջ կը հանդիպինք բարի Սամարացիի առակին (Ղուկ. Ժ. 30-37), և տասը բորոտներու բժշկութեան (Ղուկ. Ժ. 12-18), որոնցմէ մին Սամարացի էր և Յիսուսի երախտագիտութիւն յայտնեց. իսկ միւս ինը հրեաներ էին և բժշկուելէն վերջ չհրեւցան Յիսուսին գէթ շնորհակալութիւն յայտնելու համար: Այս առակները ցոյց կուտան թէ Սամարացի-

ներ հեթանոս ըլլալով հանդերձ անընդունակ չէին բարի ըլլալու և Աստուծոյ շնորհներուն արժանանալու:

Անառակ որդիի պատմութեան մէջ նկատելի պարագայ մըն է կնոջ բացակայութիւնը իբրեւ մայր և կամ քոյր: Եթէ այս ընտանիքը ունենար բարեպաշտ մայր մը, հաւանական է զաւակները այնպէս կրթուէին որ ո՛չ կրտսերը իր երջանկութիւնը տունէն դուրս փնտռեր, եւ ո՛չ ալ երէցը սնապարծ ու նախանձոտ մեծնար: Եւ կամ եթէ այս ընտանիքին մէջ գիտակից քոյր մը ըլլար, շատ հաւանական է հօրը և փոքրիկ եղբորը միջև միջնորդի դերը կը կատարէր և բաժանում տեղի չէր ունենար: Կիներ ընթանիքին հրեշտակն է ըսուած է, և շատ շիտակ է: Բարեբախտութիւն մըն է ունէ ընտանիքի համար եթէ անոր մէջ կայ բարի ու առաքինի մայր մը, և կամ գիտակից ու քրիստոնեայ քոյր մը: Այդ ընտանիքին մէջ որքան ալ զժուարուութիւններ ծագին, անոնք կրնան առաջքը առնել, և անվթար պահել ընտանիքին երջանկութիւնն ու ներդաշնակութիւնը:

Այս առակին մէջ ուսումնասիրելիք այնքան շատ նիւթեր կան, որոնց ամենուն կարելի չէ անդրադառնալ: Ուստի անոր մէջ մեր առօրեայ կեանքին հետ մօտէն առնչութիւն ունեցող մի քանի կէտերը միայն խորհրդածութեան առարկայ ընելով պիտի շատանանք:

Ա. — Կամփի ազատութեան բարեւոյ գործածութիւնը: Աստուած ամէն մարդու տուած է ազատ կամք և գործելու ազատ կարելիութիւն: Բայց այս չի նշանակեր որ մենք կրնանք մեր ամէն ուզածը ընել առանց պատժի ենթարկուելու, և կամ մեր ոյժերը ի դուր վատնելու՝ առանց մենք մեզի միասնելու:

Պրկ անունով հեղինակ մը կ'ըսէ. «Ազատութիւնը այն ատեն արժէք մը կը ներկայացնէ երբոր օրէնքով սահմանափակուած է»: Ազատ ըլլալ կը նշանակէ յարգել ուրիշներուն իրաւունքը. որքան յարգենք ուրիշներուն իրաւունքը այնքան մեր ազատութիւնը ապահոված կ'ըլլանք:

Անառակ որդին իր ազատութիւնը շիտակ գործածած կ'ըլլար եթէ իր հօր հետ ներդաշնակ ու երջանիկ կեանք մը ապրելու ջանար, սակայն այնպէս չըրաւ: Ան-

տարակոյտ հայրը քանիցս զինքը խրատեց՝ իր փորձառութենէ քաղուած օրինակներով ու համոզիչ փաստերով միտքը փոխելու աշխատեցաւ, որ երջանկութիւնը տունէն դուրս սխալ տեղ մը չփնտռէ, բայց ի զո՛ւր: Տղան չհամոզուեցաւ, և հօրմէն իր ժառանգութիւնը առնելով գնաց, ու այնքան հեռու երկիր մը գնաց որ, իր հօր ազդեցութենէն բացարձակապէս զերծ, ազատ համարձակ թաղուեցաւ աշխարհի անցաւոր հաճոյքներուն մէջ: Հայրը կրնար զինքը արզիւել, բայց չարզիւեց, իր ազատութեան չի դպաւ, որպէս զի անձամբ իշխւում ու ելլելով կեանքի փորձառութեան զպրօցին մէջ՝ սորվի այն ճշմարտութիւնը, զոր չուզեց իր հօր տան մէջ սորվիլ, առանց անոր փոխարէն ծանր զին մը վճարելու: Խրատելէն աւելին ընել՝ անոր ազատութիւնը կաշկանդել պիտի ըլլար:

Աստուած ալ մեղաւորը կը զգուշացնէ այլ և այլ միջոցներով, երբեմն հիւանդութեամբ, երբեմն կենաց Բանին քարոզութեամբ և երբեմն ալ Նախախնամական զէպքերով, բայց երբ ենթական չարթնար և կը շարունակէ իր չար ճամբան, կը ձգէ զայն որ կեանքի փորձառութեամբը սորվի ինչ որ ուրիշ կերպով չի կրնար ըմբռնել:

Ինչո՞ւ կուտայ Աստուած մեղաւորին այսքան ազատութիւն և չի պատժեր զինք անմիջապէս երբոր մեղանչէ: Ո՞վ կրնայ սակայն տոկալ Աստուծոյ արդարութեան: Ո՞վ կայ որ կ'ապրի այս երկրագունդին վրայ ու չի մեղանչեր: Մարդկային կեանքը իսկոյն կը դադրի աշխարհի վրայ, եթէ այսպէս ամէն մարդ իր ամէն մեղքին համար վայրկենապէս պատժուի: Ասով կամքի ազատութիւնը նաև կը կորսնցնէ իր նշանակութիւնը: Անանխայի և Սափիրայի վայրկենապէս պատժուիլը բացառութիւն մըն է Աստուծոյ գործելակերպին մէջ, և եղած էր յօրինակ և իբրև ազգարարութիւն այլոց (Գործք, Ե. 1-11):

Եթէ մարդիկ Աստուծոյ պարտադրանքին ներքեւ բարի կեանք ապրին, ինչ բարոյական արժէք կը ներկայացնէ այդ բարութիւնը: Երկու գինեմոլներէն մէկը բանտի մէջ զիւր և զրկէ զայն ոգելից ըմպելիքէ, իսկ միւսը ազատ ձգէ: Ենթադրենք թէ երկուքն ալ չեն գինեմոլար, սակայն ժուժկաութեան առաքինութեան տէր է միայն այն

մարդը որ ոգելից ըմպելի գործածելու ազատ ըլլալով հանգերձ չի խմեր: Բանտարկեալն ալ թէ և չի գինեմոլար, բայց խմելու ազատ չըլլալուն համար է որ զերծ է այնցանքէն: Բռնութեան տակ եղած բռնութիւնը առաքինութիւն չէ և հետեւաբար իր մէջ արժանիք մը չի պարունակեր:

Մարդիկ երբոր ազատ ըլլան չարը կամ բարին ընտրելու հաւասարապէս, և սակայն չարը ատեն ու բարին ընտրեն, այն ատեն է որ առաքինութիւն մը գործած կ'ըլլան, և այդ առաքինութիւնը կը բարձրացնէ նկարագիրը, և արժէք կուտայ իրենց ալ: Բայց կեանքին: Ասիկա չարին դէմ պայքարելով տեղի կ'ունենայ, և այս պայքարը կ'ազնուացնէ անհատին ներքին կեանքը:

Աստուած, իբրև գերազանցապէս ազատ էակ, կը յարգէ մեզի տուած ազատութիւնը: Բայց կը պահանջէ որ թէ՛ մեր և թէ՛ մարդկութեան բարձրագոյն շահերուն համար մենք ալ ի բարին գործածենք մեզի տրուած բոլոր պատահութիւնները: Այդ կերպով միայն իրապէս արժեցուցած կ'ըլլանք մեր ազատ էակի իրաւունքը և «բարի պատերազմը» պատերազմելով կատարելութեան զիմել, և յաղթական դուրս գալ կեանքի գոյամարտին մէջ: Անառակ որդիի առակը մեզի կը սորվեցնէ որ մարդ ազատ է իր սօր տան մէջ» մնալու կամ անկէ դուրս նետելու ինքզինքը. բայց հետեւանքները պիտի կրէ անխուսափելիօրէն: Կը սորվեցնէ նաև որ մարդ իշխալէն վերջ ազատ է իր անկուսմի տիղմին մէջ մնալու և կամ անկէ դուրս գալու:

Բ. — Մեղիքն Չարիք: Մեղքը ուրիշ բան չէ բայց եթէ մեր կամքի ազատութիւնը չարաչար գործածելով, Աստուծոյ օրէնքներուն դէմ ապստամբութիւն, որուն արդիւնքն է Աստուծոյ ներկայութենէն հեռանալ և դժբախտութեան մատնուիլ: Ամէն դժբախտութիւն թէ և մեղքի հետեանք չէ, բայց բոլոր մեղքեր կ'առաջնորդեն մարդը հոգեկան դժբախտութեանց: Անհատի մը գերագոյն շահը և ընկերութեան հաւաքական շահը ու երջանկութիւնը Աստուծոյ հետ ներդաշնակ ապրելու մէջ կը կայանայ: Աստուած, մեր արարիչը՝ երջանիկ է, որովհետեւ ամէն ինչ ներդաշնակ է իր մէջ և իր արարչութեան մէջ, իրմէ ներս և իրմէ դուրս: Մարդոց համար ալ այս է միակ

ճամբան երջանկութեան: Բնականոն կեանքը մարդկային ու է անհատի համար Աստուծոյ կամքին հետ համընթաց ապրելն է, և Անոր դրամ Օրէնքներուն հնազանդելն է, ըլլան անոնք մեղմէ ներս կամ մեղմէ դուրս: Այդ Օրէնքներու սահմանէն ինքզինքը դուրս նետել՝ կը նշանակէ ինքզինքը արտաքսել երջանկութեան դրախտէն: Ամերկացի մեծ բանաստեղծ, Լօնկ Ֆէլօ կ'ըսէ. «Ամէն մարդ եղեմական դրախտ մը ունի իրեն յատուկ, բայց երբ մեղանչէ՝ խցմահացի յանգիմանդ հրեշտակը կ'արտաքսէ զինքն անկէ»: որուն արդիւնքը կ'ըլլայ դժբախտութիւն:

Անառակ որդին իր հօրը տան մէջ որքան երջանիկ էր, նոյնքան դժբախտ եղաւ երբ հեռացաւ անկէ: Զուկին համար բնականոն կեանքը ջուրին մէջ շարժիլն է. թռչունի մը կեանքը բնութեան հետ համընթաց է երբոր օդին մէջ թռչի առանց արգելքի: Առիւծի մը կեանքը բնական է երբ ան լեռներու ու դաշտերու մէջ ազատ համարձակ պտըտի: Մարդը, փրկուած մարդը, երջանիկ է, այսինքն իր բնութեան համաձայն կեանք կ'ունենայ, երբ իր երկնաւոր Հօր տան մէջ է. իսկ ընդհակառակը իր բնութեան հակառակ ընթացքի մը հետեւած կ'ըլլայ երբոր մեղքին գերի դառնայ, և զրկուի Աստուծոյ ներկայութենէն: Քանի որ անբնական է ասիկա իրեն համար: Բնականոն կեանքը Աստուծոյ հետ ներդաշնակ քաղելն է:

Յիսուս երբոր կ'ապրէր մեր երկրագունտին վրայ, թէ և արտաքնապէս ազքատ՝ բայց երջանիկ էր ներքնապէս, վասն զի իր Հօր հետ ուղիղ յարաբերութեան մէջ կը գտնուէր ամէն վայրկեան: Մարդոց համար տիպար օրինակ է մեր Փրկչին ապրած այս բարձրագոյն կեանքը: Ինչո՞ւ ցաւ, տառապանք և դժբախտութիւններ կան այսօր աշխարհի մէջ. ինչո՞ւ կոխներ և բաղխումներ տեղի կ'ունենան միեւնոյն ազգի զաւակներուն միջև. ինչո՞ւ համեմալխութիւնը կը պակսի մարդոց մէջ, ի հարկէ ասոնք առաջ կուգան արտաքին ու ներքին շատ մը պատճառներէ, սակայն զլիսաւոր պատճառն այն է որ մենք մէկ և նոյն հօր տան մէջ չենք բնակիր, մէկ և նոյն հօր կամքը չի տիրապետեր մեր սրտերէն, մեր տուններէն և մեր կազմակերպութիւններէն ներս: Նոյն օրէնքին և նոյն ոգիին չենք հպատա-

կիր, այլ անառակ որդիին պէս մեր սեպհական տեսակէտները միայն կը հետապնէնք առանց նկատի ունենալու «Հայր Աւետարանին» և «Մայր Եկեղեցիին» օրէնքները: Հետեւաբար քրիստոնէութեան մեծ Առաքեալը իրաւունք ունի երբոր կ'ըսէ. «Զի բո՞ւսկն մեղաց ման է»: ուրիշ խօսքով, նութապէս ու բարոյապէս կործանուած է մեղքին վարձքը:

Գ. — Զղջումի բարիք: Երբ անառակ որդին իր հօրը քօմն էր երջանիկ էր: Օր մը իր մտքին մէջ դադափար մը մտաւ թէ աւելի երջանիկ պիտի ըլլայ եթէ «հեռու աշխարհ» երթար: Ի՞նչ պատահեցաւ սակայն: Օտարութեան մէջ ոչ միայն աւելի երջանիկ չեղաւ, այլ իր ունեցած երջանկութիւնն ալ կորսնցուց, և երբեմնի այս հարուստ տղան սկսաւ անօթի ու անգործ թափառիլ: Այս է ահա «հօր տունէն» փախչելու արարքին առաջ բերած տխուր հետեւանքը:

Երբ վերահասու եղաւ իր դժբախտութեան պատճառին, արթնցաւ իր խղճմտանքը, աւետարանի բառերով, «Եւ եկեալ ի միսս իւր» ըսաւ. ելլեմ երթամ հօրս ու ներողութիւն խնդրեմ. եթէ նոյնիսկ զիս իբր որդի չ'ընդունի, գէթ իբրեւ ծառայ չի մերժեր զիս: Իսկոյն ոտքի ելաւ և փրկութեան ճամբան բռնեց, տուն վազեց, ծունկի եկաւ հօր առջև, խոստովանեցաւ իր մեղքը և ներման արժանացաւ:

Հայրը քանիցս ըսած էր իրեն թէ երջանկութիւնը տունէն դուրս փնտռել սխալ է, բայց ինք ըմբռնած էր այս ճշմարտութիւնը: Հիմա սակայն շատ ծանր գին մը վճարելէ յետոյ՝ սորված էր զայն: Հրէից իմաստունը կ'ըսէ. «Ծշմարտութիւնը ծախու առ» (Առակ. ԻԳ. 23). անառակ որդին արդարեւ ծախու առաւ զայն, բայց չափազանց սուղ գնով մը: Իր ընթացքին մէջ օրինական կէտը այն է որ կրցաւ չտկել իր սխալը: Կօլտամիթ կ'ըսէ. «Մեր մեծութեան փառքը կը կայանայ, ոչ թէ բնաւ չիյնալու մէջ, այլ ելլել կարենալու մէջ, ամէն անգամ որ կ'իյնանք»: Ըստ Ամբրոսիոսի, «Իրական զղջումը սխալը դադրեցնելն է»: Ասիկա ճշմարիտ ապաշխարութեան նախաքայլն է, տեսնել սխալը և զայն իսկոյն դադրեցնել: Մարդ մը որ չի տեսներ իր սխալը և չ'ան-

դրադառնար իր գործած յանցանքին վրայ չի կրնար անկէ իր օձիքը ազատել:

Իրական զգլուծի յաջորդ քայլն է խոստովանել յանցանքը: Անառակ որդին խոստովանեցաւ իր յանցանքը թէ՛ Աստուծոյ և թէ՛ իր հօր առջև, և ինքզինք արդարացնելու պատճառանքներ չի հիւսեց: Աղամ երբոր մեղանչեց՝ իր յանցանքը կնկան վրայ ձգեց, և այն ալ օձը պատասխանատու նկատեց: Բայց երբոր Դաւիթ մեղանչեց, անմիջապէս անդրադարձաւ իր մեղքին վրայ և ըսաւ. «Ես կը ճանչնամ իմ յանցանքներս, ու իմ մեղքս միշտ առջևս է: Բեզի՛ր և միայն Բեզի՛ր՝ դէմ մեղանչեցի, և Քու աչքերուդ առջև չարութիւն ըրի» (Սաղմ. Ծ. 3-4): Եւ Դաւիթ ներման արժանացաւ:

Յոստովանանքէ վերջ իրական զգլուծի յաջորդ քայլն է հատուցում ընել ամէն աշունց, որոնց դէմ անարդարութիւն գործուած է: Զաքէոս երբ Յիսուսի առջև խոստովանեցաւ իր մեղքը, ասով չբաւականացաւ, այլ խոստացաւ նաեւ քառապատիկ հատուցում ընել այն մարդոց՝ որոնց անիրաւութիւն ըրած էր (Լուկ. ԺԺ. 1-10):

Ինչպէս մեղքը դժբախտութիւն առաջ կը բերէ, զգլուծի ալ ընդհակառակն իր ետեւէն կը բերէ բերկրութիւն և ուրախութիւն թէ ապաշխարողին և թէ իր պարագաներուն համար: Անառակ որդին բաժանումովը տխրութիւն կը տրէր իր հօր տան մէջ, իսկ երբ վերադարձաւ՝ տխրութիւնը ցնծութեան փոխուեցաւ: Երբ նա տունէն կը հեռանար բնաւորութեամբ շատ խորխտ, ինքնահաւան և իմաստակ էր, իր վերադարձին սակայն փոխուած էր հիմնովին, և եղած էր խոնարհ, զգաստ և խոհեմ: Կեանքի դառն փորձառութիւնը ազնուացուցած էր իր բնաւորութիւնը: Հայրը ներեց իրեն՝ երբ տեսաւ իր վրայ զգլուծի իրական յատկանիշները: Աստուած ալ, որպէս մեր Երկնաւոր Հայրը կը ներէ մեզի մեր մեղքերը, պայմանաւ որ իրական ըլլայ մեր զգլուծը, և անկեղծ մեր դարձը: Պետրոս ներման արժանացաւ իր ծանր ուրացումէն վերջ որովհետեւ անդրադարձաւ իր յանցանքին և չլացաւ դառնապէս:

Կեանքը ելեւէջներէ կը բաղկանայ: Երանի թէ մարդկային կեանքի մէջ սայթաքումներ բնաւ չպատահէին, և մարդիկ

սորված ըլլային զգաստութիւնը, պարկեշտութիւնը և խոնարհութիւնը, առանց աշունց փոխարէն ծանր զին վճարելու: Եւ քանի որ մարդիկ կատարեալ չեն, և իրեն հոգեղէն արարածներ, ենթակայ են միշտ սխալելու, հետեւաբար պէտք չէ ունէ մարդ յուսահատի եթէ սայթաքումներ ունենայ իր կեանքին մէջ:

Այն որ կը վազէ, բնականաբար երբեմն կ'իյնայ, այն որ կը պայքարի երբեմն կը պարտուի, սակայն պէտք չէ վհատիլ: Կատարելութիւնը պակասութիւններուն յոգ-թելով ձեռք կը բերուի: Կեանքի պայքարին մէջ յուսահատիլ՝ դասալիք ըլլալ կը նշանակէ: Գասալիքը կը կորսնցնէ իր ապրելու իրաւունքը:

Ուստի, մի յուսալքուիր եթէ կեանքիդ մէջ սայթաքում ունեցած ես, խկոյն ապաշխարէ՛, չտկէ՛ ինքզինքդ և անկումդ իր միջոց գործածէ քու վերելքիդ: Անառակ որդին իմաստութիւնն ունեցաւ տեսնելու իր անկումին խորութիւնը և անոր մահացու հետեւանքները մէկ կողմէն, և անդրադառնալու անսահման սիրոյն և անյիշատարութեան իր հօր, միւս կողմէն, և վճռականօրէն որոշեց վերադառնալու իր հօր տունը և վերադառնելու իր կորսնցուցած երջանկութիւնը:

Բոլոր անոնք որ այս կամ այն ձեւով հեռացած են իրենց Հօր տունէն, և կը վերադառնան հոն հաւատքով և ապաշխարանքի ջուրով մաքրուելէ վերջ, իրենց ուսերուն վրայ նետուած պիտի տեսնեն արդարութեան պատմութեանը, և իրենց պիտի տրուի որդիութեան պատուի մէջ վերահաստատման իշխանական մատանին, և ուրախութիւն պիտի ըլլայ իրենց համար երկրի վրայ և երկինքի մէջ:

ԳՐԻԳՈՐ Ա. ՍՍՐԱՅԵԱՆ

ՈՏՔԵՐՈՒՆ ՏԱԿ ԲՈԼՈՐԻՆ

Յոխորս եւ բիրս այս մարդուն, կերպարանքին դէմ առ դէմ,
 Ե՛ւ բընութիւն Ե՛ւ անհաս պիտ՝ ընկերութեան անվրէպ:
 Կըրակն իրաւ իր խօսքին եւ նայուածքին վըրդովիչ
 Գաղտնիքը գէտ մ'էր կարծես, ջուրերն որուն ունէին

Հոգի մը ներս փաշելու, խեղդելու ուժը ծածուկ:
 Հըպարսութեան այլամերժ պատգամին ներքեւէն
 Կ'անցնէին կին, պատանի, մարդերն ամէն դիպուածի,
 Պարտեալներու խումբը այս, դառնալով շուրջն իր ծիրին:

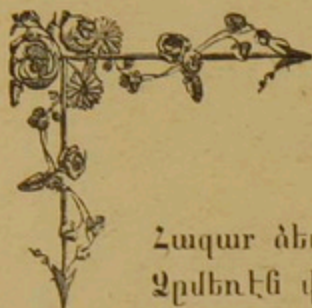
Կը յօժարէր եւ երբեմն չէր յօժարէր նայուածքն իր:
 Կարծես լքման յագեցած, իր պողպատին մէջ հըզօր,
 Ի գոհացումն իր եսին անոնք ընդմիտ ապրէին:

Մինչեւ որ գար օրը սեւ, եւ ան գերին իր սիրոյն՝
 Իյնար յանկարծ զըլխիւլայր, խոնարհէր եսը իր մեծ
 Պարտեալներու ցաւման դէմ, ոտներուն տակ բոլորին:

Ա Ն Ե Լ

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Հազար ձեռով, հազար լեզուով կը կարկաչէ կեանքը նորէն,
Չըմեռէն վերջ անաւասիկ կ'երգէ արեւն «հրաւափառ»,
Ու կը ծըծեն երազ ու Սէր մարդ ու մըրջիւն ծաղիկ ու ծառ,
Կը հարսնանայ երկիրն դարձեալ, կը խըլըրտի ընդերքներէն:

Սնյազօրէն կ'ըմպէ հիմա հողը շողերը արեւուն,
Պիտի ըլլան գինի ու հաց ու երգ ու իղձ ու բոյր ու բոյր,
Դաւոս ու հովիտ, լեռ ու անտառ պիտի փոխեն հազար հրապոյր,
Կ'երգէ արդէն սիւսն իր սքրինգն սիրահոյս հոգիներուն:

Հոն քիւրն տակ զոյգ մը քրոջուն անաւասիկ կը շինեն բոյն,
Ու նոր կեանքեր հոն, նոր շունչով պիտի կըրկնեն տաղերը հին,
Ընկերակցի պիտի անոնց առաւօտեան վիճը հովին,
Նոր կ'առօտու ու նոր խանդով պիտ' ողջունուի փառքն արեւուն:

Դուն կ'ունկընդրե՞ս, կը ձայնակցի՞ս այս համերգին հազարաձայն,
Կը մասնակցին որուն ամեն ինչ, հիւլէէն մինչեւ աստղեր,
Տիեզերքի Ոգին է որ հարսանիքի կուտայ հրաւեր,
Կոչունքի են մարդն ու մեղուն, ծիլն ու ծաղիկ, իրեն համայն:

Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍԵՐԱՍՏԻՈՅ

Ս. ՆՇԱՆ ՎԱՆՔԻՆ ՀԻՄՆԱԴԻՐԸ

Մատթէոս Սուհայեցի (ԺԲ, դար), որ Սենեքարիմի Սերաստիա փոխադրութեան պատմութեան հայկական զլխաւոր ազդիւրն է, Պետրոս Գետադարձ կաթողիկոսին մահուան (չուրջ 1057) առթիւ միայն կը գրէ թէ զայն թաղած են Ս. Նշանի վանքը (էջ 127-128, հր. Վաղարշապատ), բայց չըսեր թէ այդ վանքը կամ Ս. Նշան եկեղեցին շինած է Սենեքարիմ:

Մերատ սպարապետ, որուն Ժամանակագրութիւնը մեծ մասամբ համապատասխան է Սուհայեցիի պատմութեան, ոչ վանքին հիմնադիրին և ոչ ալ Պետրոս կաթողիկոսին թաղումը կը յիշէ:

Արիստակէս Լաստիվերտցի (Ժ.-ԺԱ. դար), որ Ժամանակակից է Սենեքարիմի, կը պատմէ թէ Սենեքարիմի որդին Ատոմ Կ. Պոլիս երթալով երաշխաւոր եղաւ Պետրոս կաթողիկոսին համար, զոր կայսրը չէր արտօնել Պոլիսէն հեռանալ, և բերաւ իր քաղաքը՝ Սերաստիա, ուր անոր բնակութեան յատկացուց «զհանգիստ սրբոյ Նշանին» (այսինքն Ս. Նշանի անունով կառուցուած եկեղեցիին կամ վանքին մէջ բնակարան մը) «զոր ինք (Ատոմ) շինած էր բազմաշարդար դարդարանքներով և մեծապայծառ վայելչութեամբ: Պետրոս կաթողիկոս երկու տարի հոն ապրելէ ետք վախճանեցաւ» (*):

ԺԲ. դարու Ժամանակագիր Սամուէլ Անեցի, որուն գործը հաւաքում մըն է ծանօթ և կորսուած հայ պատմագիրներէ, երկու անգամ կը յիշէ Ս. Նշանի վանքը:

(*) «Իսկ Ատոմ որդին Սենեքերիմայ առեալ զնա յերաշխիս, ած ի քաղաքն իւր ի Սերաստուպոլիս. և տուեալ նմա տեղի բնակութեան զհանգիստ սրբոյ Նշանին, զոր իւր շինեալ էր բազմաշարդար դարդարանքն և մեծապայծառ վայելչութեամբ, յորում տեղւոյ կեցեալ ամս երկուս, փոխեցաւ ի Բրիտանոս» (հր. Վենետիկ, էջ 60):

Առաջին անգամ Պետրոս Գետադարձին Սանապատի Զորափանք անուն վանքէն խաբէութեամբ Անի տարուելուն, կաթողիկոսական գահէն զրկուելուն, բանտարկութեան և յետոյ ազատ արձակման և նորէն գահ բարձրանալուն առթիւ: «Այս զէպքերէն առեն մը ետք, կը գրէ Սամուէլ, տէր Պետրոս զառնացած գնաց Սերաստիա, Վասպուրականի Սենեքարիմի քով, և հոն մեռնելով թաղուեցաւ Ս. Նշանի վանքը», (Հաւաքումնք ի գրոց պատմագրաց, հր. Վաղարշապատ, 1893, էջ 107): Երկրորդ անգամ, Պետրոս կաթողիկոսին մահուան յիշատակութեան առթիւ. «507/ին (1058 կամ 1059 թիւին, ուրիշ ձեռագիրներու մէջ 508/ին) տէր Պետրոս Սերաստիոյ մէջ վախճանեցաւ և թաղուեցաւ Ս. Նշանի վանքը» (անդ, էջ 112): (*)

ԺԳ. դարու պատմագիր Վարդան, Պետրոս կաթողիկոսին Պոլիս երթալու և վերագարձին առթիւ կը գրէ թէ «Սենեքարիմի որդիները անոր տունին այն վանքը, զոր յանուն Վարագայ սուրբ Նշանին շինած էին» (**): Սակայն, նոյն պատմագիրը, իր լեշխարհացոյցին մէջ, ուր յիշուած են Ժամանակին Նշանաւոր վանքերը և յաճախ սուրբերու լեշխարհներն ալ, Սերաստիոյ մէջ կը յիշէ միայն «Սուրբ Բառասունքն», և մենայն հաւանականութեամբ համանուն վանքը: Ս. Նշանի վանքը և Վարագայ Ս. Նշանը (հաշը) ըստ երեւոյթին համբաււոր չէին ԺԳ. դարուն:

Չամչեան է որ առաջին անգամ, համադրական Հայոց պատմութեան մը մէջ, Ս. Նշանի վանքին հիմնադրութիւնը վերագրած է Սենեքարիմի (Բ. էջ 903), անշուշտ հետեւելով Յայմատուրքներու և թերեւս ուրիշ յիշատակագրութիւններու, որոնց ո՛չ հեղինակը և ո՛չ ալ գրութեան

(*) «... տէր Պետրոս գնաց առ Սենեքարիմ Վասպուրականի ի Սերաստիա և աղ հանգաւ և եղաւ ի վանս սուրբ Նշանին» (հր. Վաղարշապատ, էջ 107):

«Ի Շէ թվին փոխեցաւ ի Բրիտանոս տէր Պետրոս ի Սեւաստ և եղաւ ի վանս սուրբ Նշանին» (անդ, էջ 112):

(**) «Առ սա (Մանուսի կայսր) գնայ տէր Պետրոս և զառնայ ի Սեւաստ, և որդիքն Սենեքերիմայ տան նմա զվանքն զոր յանուն Վարագայ սուրբ Նշանին շինեալ էին» (հր. Վենետիկ, էջ 98):

ժամանակը ծանօթ է ընդհանրապես: Սակայն ժե. դարուն գրուած և Գրիգոր Ուլաթեցիի (1350–1425) յօրինած Յայսմաուրքին մէջ է միայն որ կը գտնուի այս տեղեկութիւնը, մինչ Տէր Իսրայէլի կոչուած Յայսմաուրքին մէջ(*), որ աւելի հին է, Սենեքարիմի Սեբաստիա փոխադրութիւնն իսկ չէ յիշուած, և թրքական առաջին արշաւանքին առին սպաննուած Հայերն ալ մարտիրոս չեն համարուած:

Անշուշտ Յայսմաուրքներու վրայ հիմնուելով է որ Յովհաննէս եպիսկոպոս Սեբաստացի, Սեբաստիոյ իր անտիպ պատմութեան առաջին գլուխին մէջ (համառօտուած Դիւան Հայոց Պատմութեան, Ժ. էջ 383, նոյնութեամբ Նաթանեան, Տեղեկագիր Այլն, էջ 28) և Հ. Հ. Ոսկեան, Սեբաստիոյ վանքեր, Ա. Ժառ, Սեբաստիա Բաղի վանքեր, էջ 34, հիմնուելով Նաթանեանի եւ Վիեննայի Միլիթարեանց երեք Յայսմաուրքներուն վրայ, ամէնքն ալ ժե. -ԺԶ. դարէն, և Օրմանեան, Ազգապատմ., էջ 1198, ըստ երեւոյթին հետեւելով Չամչեանի, նոյն տեղեկութիւնը կը կրկնեն: Սակայն նոյն Յովհաննէս Սեբաստացին, Ս. Նշանի վանքին իր անտիպ նկարագրութեան մէջ, յիշելով հանդերձ վանքին կառուցումը յանուն սուրբ Նշանին (սմենաստանս այս որ կառուցեալ է յանուն արփիափայլ սրբոյ Նշանի Տեառն), Սենեքարիմի կը վերագրէ միայն Ս. Նշան եկեղեցիին կառուցումը: Արդ, Ս. Նշան եկեղեցիին կից կը գտնուին Ս. Կարապետ և Ս. Աստուածածին անուն երկու եկեղեցի, որոնք, ըստ տեղական աւանդութեան, շինուած են առաջինը՝ Ս.

Գրիգոր Լուսաւորչի և երկրորդը՝ Թադէոս առաքեալին կողմէ, ինչ որ կը նշանակէ թէ անոնք գոյութիւն ունէին Ս. Նշան եկեղեցիին շինութենէն շատ առաջ: Հետեւաբար, եթէ նոյն իսկ ընդունինք թէ Ս. Նշան եկեղեցին Սենեքարիմի կողմէ հիմնարկուած է, վանքին հիմնարկութիւնն ալ Սենեքարիմի վերագրելու համար ուրիշ պատմական փաստեր անհրաժեշտ են:

Քաղաքէն դուրս, միջակ բարձունքի մը վրայ Ս. Նշան եկեղեցիէն աւելի առաջ կառուցուած երկու եկեղեցիներուն գոյութիւնը կը հաստատէ այդ վայրին վրայ եկեղեցական կեդրոնի մը գոյութիւնը Սենեքարիմի դադիւն առաջ: Ս. Նշանի վանքը եկեղեցիէ մը ու անոր շուրջ քանի մը բնակարաններէ և երբեմն գարոցէ մը բաղկացած հաստատութիւն մը չէ, ինչպէս են ուրիշ վանքերէ ոմանք, այլ մէկէ աւելի եկեղեցիներու, միաբաններու, վանական աշխատաւորներու համար կառուցուած շէնքերու, առաջնորդանիստ բնակարանի մը, ինչպէս նաեւ գոմերու և ախոռներու խումբաւորում մը, շրջապատուած պարտէզներով, բանջարանոցներով, մշակելի հողերով և զրօսաժայրով: Այսպիսի հաստատութիւն մը մէկ անգամէն չէ որ կրնայ գոյութիւն առած ըլլալ, այլ ժամանակի ընթացքին, զանազան անձերու նուիրաբերութիւններով և ջանքերով, և կը կրէ յաջորդական սերունդներու դրօշմը: Եթէ վանքին յարաբերաբար նոր մասերէն ոմանց հիմնարկուներուն անունը ծանօթ է, պատմութիւնը չէ արձանագրած հնագոյն շինութեանց թուականները և հիմնադրներուն անունները հարազատ ստուգութեամբ: Հետեւաբար, ինչ որ, ըստ աւանդութեան, կարելի է վերագրել Սենեքարիմի, Ս. Նշան եկեղեցիին, և ոչ վանքին, հիմնարկութիւնն է: Այս եկեղեցին ըլլալով երեք եկեղեցիներուն ամենէն շքեղը և փառաւորը, և պարունակելով, ըստ աւանդութեան, Քրիստոսի խաչին մէկ մասը, ժամանակի ընթացքին եղած է ուխտատեղի և իր անունը տուած է շէնքերու այն ամբողջ խումբին որ կը կոչուի Ս. Նշանի վանք:

Սենեքարիմի Սեբաստիա փոխադրութենէն առաջ, քաղաքին մէջ կը գտնուէր հայ եպիսկոպոս մը, իբրեւ հոգեւոր պետ իմաստի հայադաւան ժողովուրդին: Արդ,

(*) Տէր Իսրայէլի կոչուած Յայսմաուրքը Բարիկ Ազգային (Ֆրանսական) Մատենադարանին թիւ 180 հայերէն ձեռագրին համաձայն հրատարակած է Գ. Պայեան, կցելով Ֆրանսերէն թարգմանութիւնն ալ: Պայեանի հրատարակութիւնը համեմատուած է 1834ին Կ. Պոլիս տպագրուած պաշտօնական կամ ֆէշտիմալեան կոչուած Յայսմաուրքին հետ, որուն յաւելուածական մասերն ալ յիշուած են: Այս հրատարակութեանց արժէքին մասին տես՝ Jean Mécérian, Bulletin arménologique, Deuxième cahier (Mélanges de l'Université Le Saint Joseph, Beyrouth, 1953, tome XXX, fasc 4: — Պայեանի հրատարակութիւնը լոյս տեսած է Patrologia Orientalis V, VI, XV, XVI, XVII, XIX, XXI հատորներուն մէջ (1919–1930): — Յայսմաուրքներու քննական հրատարակութիւն մը գոյութիւն չունի:

թեմական առաջնորդ մը կը բնակէր վանքի մը մէջ, ինչ որ ալ ըլլար այդ վանքին ընդարձակութիւնը, և թէ և պատմական փաստ մը գոյութիւն չունի, սակայն անբանաւոր չէ. ենթադրել թէ Սեբաստիոյ հայ եպիսկոպոսը կը բնակէր այն վանքին մէջ, որ ԺԱ. դարուն կոչուեցաւ Ս. Նշանի վանք և մինչև մեր օրերը մնաց առաջնորդանիստ: Միւս կողմէ, տարակոյտէ զերծ է որ, Սենեքարի մի փոխադրութիւնէն ետք, նախկին վանքը՝ որուն տնունը չէ պահուած, կրած է մեծ փոփոխութիւններ: Նոր շինութիւններ կատարուած, հողեր և հասոյթի ուրիշ աղբիւրներ նուիրուած են և կառուցուած է Ս. Նշան եկեղեցին: Վանքը ձօնացած է քրազմայարդար զարդարանքներով և մեծապայծառ վայելչութեամբ:

Զանազանիչէ ետք Ս. Նշան եկեղեցին և Ս. Նշանի վանքը, որոնք գրեթէ միշտ համանիշ գործածուած են իրարու, կարելի է թէ՛ եկեղեցիին և թէ՛ վանքին շինութեան մասին աւելի դրական եզրակացութեան մը յանդիլ հիմնուելով ձեռագրական յիշատակարանի մը վրայ, որ հրատարակուած է 1950-ին և որուն, հետեւարար, չէին կրնար ծանօթ ըլլալ ամէն անոնք որ նախապէս գրած են Ս. Նշանի վանքին հիմնարկութեան մասին:

Այս յիշատակարանին համաձայն, 1333-ին, Հայրապետ կրօնաւոր օրինակած է Ճաշոց մը «ի վերահռչակ սուրբ ուխտս եւ ի հրեշտակաբնակ սուրբ մենաստան, որ բարձրակառոյց հաստատութեամբ շինեալ է արքային Հայոց Դաւթայ յանուն աստուծոյն եւ լուսակիր սուրբ Նեանին Քրիստոսի եւ սրբոյն Գեորգայ քաջ զօրականին Քրիստոսի մեծ ի մայրաքաղաք Սեբաստիայ, ի հայրապետութեան Հայոց տեառն Յակոբայ, եւ ի քաղաքաւորեան Լեւոնի, եւ յառաջնորդութեան մերոյ նահանգիս եւ սուրբ ուխտս սրբազան մեծ արքայսկոպոսի սէր Սիմեոնի» (*):

Յիշատակարանը, գրուած Սենեքարի մի որդի և յաջորդ Դաւիթի օրով, մինչև հիմա

ծանօթ միակ վկայութիւնն է վանքին մէջ աշխատած և հաւանականաբար վանքին միարան անձի մը կողմէ՝ վանքին հիմնարկութեան մասին: Հայրապետ կրօնաւոր, ինչպէս ուրիշներ, վանքը և եկեղեցին կը նոյնացնէ, զերև պարզուած պատճառով: Սակայն եթէ եկեղեցին կառուցուած ըլլար Սենեքարի մի կողմէ, յիշատակարանին հեղինակը պատճառ մը չունէր հօրը գործը անոր որդւոյն վերագրելու: Հայրապետ Ճաշոցը օրինակած է իր անձնական գործածութեան և ոչ Դաւիթի համար որով չողովանքի կասկածն ալ չի կրնար ծագիլ: Հետեւաբար Ս. Նշան եկեղեցին և առնուազն եպիսկոպոսապայել շէնքի մը շինութիւնը պէտք է վերագրել Դաւիթի թէ յիշատակարանին մէջ յիշուած Ս. Գեորգ Զօրավար աղօթատեղին վանքին մէջ կը գտնուէր թէ ուրիշ տեղ՝ յայտնի չէ:

Այս յիշատակարանը չի հակասեր նախապէս յիշուած հին պատմագիրներուն վկայութեանց: Սամուէլ Անեցիի առաջին վկայութիւնը (էջ 107) թէ Պետրոս կաթողիկոս Սեբաստիա Սենեքարի մի քով գնաց իր վախճանումէն երկու տարի առաջ, պատմականօրէն ճիշտ չէ: Ինչ որ ճիշտ է Պետրոսի թաղումն է Ս. Նշանի վանքին մէջ: Լաստիվերտցի, որ Սեբաստիոյ տնունն ալ շփոթած է Սեբաստուպոլսի հետ, որ Սուլու Սեբայն է և ոչ Սեբաստիա, կ'ըսէ թէ Ատոմ շինած է Ս. Նշանի վանքը. «Բազմայարդար զարդարանքներով և մեծապայծառ վայելչութեամբ», ինչ որ կրնայ պատշաճիլ եկեղեցիին և յարակից շէնքերէն ու մանք բարեկարգումին կամ վերաշինութեան: Ատոմ, որուն գործակից էր իր եղբայրը Ապուսահլ, բարեպաշտ և շինարար իշխան մըն էր, «շինող եկեղեցւոյ և վանորէից», ինչպէս կը գրէ Ուսահայեցի (էջ 65, հր. Վաղարշապատ). «Շինել» կրնայ գործածուած ըլլալ «շէնցնել» նշանակութեամբ:

Վարդանի վկայութեան համաձայն ալ, Ս. Նշանի վանքը շինած էին «Սենեքարի մի որդիները», որոնք էին Դաւիթ, Ատոմ, Ապուսահլ և Կոստանդին, որ մեռած էր Ատոմի գահակալութենէն առաջ: Ընդունելով Դաւիթը իբրև հիմնադիր Ս. Նշան եկեղեցիին և քանի մը շինութիւններուն, և միւս եղբայրները իբրև ընդարձակող և գե-

(*) Լ. Խաչիկեան, ԺԳ. դարի հայերէն ձեռագրերի հիշատակարաններ, Երեւան, 1950, էջ 257: — Ճաշոցը կը գտնուէր Մարզուանի եկեղեցին: — Յիշատակարանը օրինակած է Ղեւոնդ վարդապետ Փիրզաւէմեան:

ՊԵՏՐՈՒԹԵԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՊԱՊ ԱՐԾԱԿՈՒՆԻ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ՊԱՊԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

1. ՊԱՊԻ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ

Տասնութ տարեկանին Հայաստանի գահը կը բարձրանար Պապ:

Հայ էր, բայց հազիւ թէ ծանօթ հայ իրականութեան, հայ ժողովուրդի վարք ու բարքին և սովորութիւններուն: Իրեն պէս եղած ըլլալու էին նաեւ պատանդ իշխանազուններէն անոնք, որոնք, Պապի նման, մատաղ տարիքին անոր հետ միասին զրկուած էին Պոլիս:

Հաւանաբար Պապ, որպէս Արքայորդի, իր հետ ունէր հայ փորձառու խորհրդական մը, տեսակ մը գաստիրարկ, ոչ թէ պատանիին գրեւ կարգաւ ուսուցանելու, այլ ապագայ հայ թագաւորի մը սորվեցնելու: Հայաստանի պետական կազմի կարգ ու սարքը, ծանօթացնելու անոր Արշակունի տան աւանդութիւններն ու իրաւասութիւնները, ինչպէս նաեւ քաղաքական ան-

ցուղարձերը, թէ մօտիկ անցեալի և թէ ընթացիկ:

Բայց միջավայրն էր որ պիտի կրթէր Պապը և միւս իշխանազունները:

Եւ Բիւզանդական կայսրութեան փարթամ մայրաքաղաքին զղրղալի միջավայրը՝ անկարելի էր որ իր խորունկ տպաւորութիւնը չզրոյմէր այս արթնամիտ հայ պատանիներուն, որ իրենց տարիքի բերմամբ, մտքերին այնքան ենթակայ են ազդուելու իրենց շրջապատի անցուղարձերէն, և ըստ այնմ սատարելու իրենց նկարագրի կազմութեան:

Այն վեց կամ եօթ տարիներուն, որ Պապ անցուց Պոլսոյ մէջ, եթէ նոյնիսկ հնարաւոր ըլլար պալատի մը չորս պատերուն մէջ ապրիլ, դարձեալ պիտի չխուսափէր այն խոռվայոյզ անձուղարձերէն որ բազմամբօխ մայրաքաղաքի կեանքը շարունակական եռեւեփման մէջ կը պահէին:

Այս քանի մը տարիներու ընթացքին

ղեցկազարդող եկեղեցիին և մեծագիւր ուրիշ շէնքերու ալ, Վարդանի վկայութիւնը կը համապատասխանէ իրականութեան: Տեղի չի մնար այլ ևս Լաստիվերտցիի և Վարդանի վկայութիւնները Յայսմաւուրքներուն վկայութեանց հետ հաշտեցնելու ուրիշ փորձերու (Ոսկեան, անդ, էջ 34 և Օրմանեան, անդ, էջ 1245): Դոհացում տալու համար աւանդութեանց կողմնակիցներուն, կարելի է միայն ենթադրել թէ Սենեքարիմ սկսած և Դաւիթ աւարտած ըլլայ Ս. Նշան եկեղեցիին շինութիւնը:

Յաճախողէպ երեւոյթ մըն է որ կրօնական շէնքերու հիմնադրութիւնը վերագրուի հին օրերու նշանաւոր դէմքերուն: Այս երեւոյթը կը բացատրէ Ս. Նշան եկե-

ղեցիին շինութեան վերագրումը Սենեքարիմի՝ իրրեւ հիմնադիր Սերաստիոյ Արծրունի հարստութեան:

Դժբախտաբար, ինչպէս զիտել տուած է Բ. Հայքեցեան (Նոր Այլ, Մարգուան, 1913, էջ 82). «Վանքին սկզբնական հիմնարկութեան թուականին վերաբերեալ որեւէ արձանագիր յիշատակարան կը պակսի վանքին որեւէ մէկ կողմը, ի մասնաւորի Ս. Նշանայ տաճարին ճակատը ուր զետեղուած են զանազան ժամանակներու մէջ նորագութեանց արձանագրութիւնները»: Այս պակասը թերեւս վերագրելի է մահմետական իշխանութեանց զրգուցման տեղի չտալու մտահոգութեան:

ՀԱՅԿ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

եկեղեցական վեճեր կը կլանեն ամէն ինչ, կը դառնան պետական և քաղաքական հարց: Այլևս Արիոսեան փոթորիկը մահու կենաց խնդիր կը դառնայ, և Վաղէս կայսրով՝ Արիոսեաններու յաղթանակը կ'ըլլայ անվիճելի և անդիմադրելի: Պալատէն մինչև յետին խրճիթ, հրապարակները, չուկայ, բաղնիք կը թնդան այս մէկ հրատապ հարցով:

Արիոսեան Վաղէս կայսրը չգոհանար վիճելով, ինչպէս կոտորակի մը ըրած էր, այլ անխնայ կը հալածէ Ուղղափառեանները, անոնց ձեռքէն կը խլէ բոլոր եկեղեցիները և կը յանձնէ Արիոսեաններուն:

Այնքան խիստ է կայսրը այս մէկ կէտին մէջ, որ, օրինակ, երբ Տերենտիոս կոմսը Հայաստանէն վերադարձաւ, և ի վարձատրութիւն իր ծառայութեան՝ կայսրը խոստացաւ տալ անոր ինչ որ կ'ուզէ, մտնող Ուղղափառեան կոմսը խնդրեց որ եկեղեցի մը տրուի Ուղղափառեաններու: Կայսրը բարկութեամբ մերժեց, և ըսաւ անոր թէ ուրիշ բան խնդրէ՞ (1):

Պապ ուր որ դառնար, ամէն կողմ Արիոսեան էր:

Պատրիարքական աթոռը կը զրաւէր Եւդոքսիոս (360-370), կատաղի Արիոսեան: Պարոնիսի բառերով. «Բոլոր Արիոսեաններուն ամենագէշը»: Անխնայ կը հալածէր Ուղղափառեանները: Ամբարտաւան ինքնահաւանութեամբ աստուածաբանական խրթնութիւններու կը մխրձուէր, և երբեմն նոյնիսկ ծիծաղաշարժ ելոյթ կ'ունենար: Զոր օրինակ, Պոլսոյ Ժողովուրդը երկարատեւ խնդացած էր, և Պապ ու իր ընկերները լսած ըլլալու էին, թէ ինչպէս երբ Պոլսոյ Մայր Եկեղեցիի բացումը կը կատարուէր, պատրիարքը ամբիոն բարձրացաւ և քարոզը սկսաւ հետեւեալ բառերով. «Հայր Աստուած ամբարիշտ է, իսկ Որդին բարեպաշտ»: Անգղին աղմուկ բարձրացաւ: Եւդոքսիոս՝ յուզուած ունկնդիրները խաղաղեցնելով, կը բացատրէ. «Հանդարտեցէ՛ք, Հայրը ամբարիշտ է, որովհետեւ ան ոչ ոքի պաշտամունք կը մատուցանէ: Որդին բարեպաշտ է, քանզի ան Հայրը կը պաշտէ»: Այս բացատրութեան վրայ, Եկեղեցիի կամարները թնդացին ներկաներու բարձրաձայն խնդուքէն (2):

367 ին, երբ Վաղէս կը պատրաստուէր Գոթերու դէմ պատերազմի երթալու, մկրտուեցաւ Եւդոքսիոսի ձեռքով:

Պատերազմէ վերադարձին, Ուղղափառեան ութսուն քահանաներ և եպիսկոպոսներ Վաղէսին ղրմեցին խնդրելու որ Ուղղափառեան պաշտամունքի ազատութիւն տայ, միաժամանակ բողոքելու Արիոսեաններու խստութեանց դէմ:

Վաղէս հրամայեց այս ութսուն կղերականները դնել նաւ մը, որ դէպի Բիւթանիա ճամբայ կ'ելլէր: Նաւը ծովագերք մօտենալուն, նաւաստիները, իրենց տըրուած հրամանին անսալով, նաւը կրակի տուին և իրենք փախան: Իսկ մէջիւնները ամէնն ալ մեռան (3):

Փաւստոս կ'երեւի ծանօթ ըլլալով այս դժնդակ միջադէպին, ներսէն կաթողիկոսն ալ այն հոգեւորականներու մէջ կը դնէ: Բայց կարելի չըլլալով ներսէն խեղդուած կամ այրած ցոյց տալ, ամալի կղզի մը կը ձգէ իր ուղեկիցներուն հետ, որոնք ներսէն հրաշքներով կ'ապրին երկար տարիներ, մինչև Ուղղափառեան Թէոդոս կայսրը կ'ազատէ զիրենք: Խորհնացին ալ Փաւստոսէն աննկող կը կրկնէ ամալի կղզիի պատմութիւնը, մինակ թէ քսոթի տեւողութիւնը ինն ամսուայ կը փոխէ:

Վաղէսի օրով Արիոսեան շարժումը այլևս զաղրած էր սոսկ կրօնական հարց մը ըլլալէ, այլ եղած էր պետական քաղաքականութիւն: Եւ կայսրը որոշած էր միահեծան դարձնել այդ իր պետութեան սահմանին մէջ:

Հեթանոս Գոթերն իսկ Վաղէս՝ Արիոսեան քրիստոնեաներ դարձուց: Գոթերու պատմիչ Ճօրտանէս, Ուղղափառեան մը, այս մասին գրելուն, իր ցատումը կը ծորէ բառերէն. «Եւ այն ատեն Վաղէս կայսրը, որ Արիոսեան խարդաւանանքով վարակուած ըլլալուն, մեր կուսակցութեան բոլոր եկեղեցիները զոցեր էր, իր աղանդէն քարոզիչներ զրկեց: Անոնք եկան, և անմիջապէս կոշտ ու տգէտ Ժողովուրդ մը լեցուցին իրենց հերետիկոսութեան թոյնով: Այսպիսով Վաղէս կայսրը Վիսիգոթները Արիոսեան ըրաւ քան քրիստոնեայ» (4):

(3) Socrates, IV, 16; Sozomen, VI, 14; Theodoret, IV, 24:

(4) Jordanes, XXV:

(1) Theodoret, IV, 32:

(2) Sozomen, IV, 26:

Պապի աշխին այլևս ճշմարիտ քրիստոնէութիւնը Արիոսեան դաւանանքն էր, իսկ Ուղղափառ տեսակէտի հաւատացողները հերետիկոս և թշնամի Քրիստոսի:

Միմիայն Պոլիսով չէր սահմանափակուեր, այլ Փոքր Ասիան ալ կ'ողողուէր Արիոսեան հեղեղով, ուր միակ Ուղղափառեան կղզեակ կը մնար Կեսարիոյ եկեղեցին յանձին իր անվախ առաջնորդին Բարսեղի, որուն բախումը Վաղէսի հետ պիտի տեսնենք քիչ վերջ:

Բարսեղ, երեսունմէկ համախոհ եպիսկոպոսներու ստորագրութեամբ, անոնցմէ մին ներսէս կաթողիկոս, Իտալիոյ եպիսկոպոսներուն, որոնք հաւատարիմ մնացին Ուղղափառեան դաւանանքին և պաշտպանուեցան Վաղենտինոս կայսրէն, զրկած նամակին մէջ, օգնութիւն խնդրելու, կը ներկայացնէ յուսահատական պատկերը Արեւելքի եկեղեցիներուն:

«Որովհետեւ վտանգը մէկ եկեղեցիի գլխուն չէ, և ոչ ալ կատաղի փոթորիկէն խորտակուած եկեղեցիներու թիւը երկու կամ երեք է: Քանզի կրնանք ըսել թէ այս հերետիկոսութեան անէծքը կը տարածուի Իլլիրիկոնէն (Պալքաններ) մինչև Թէպալիզ (Եգիպտոս) . . . . . Ճշմարիտ հաւատքի սկզբունքներ տապալելը են և եկեղեցւոյ կանոնները առ ոչինչ համարուած . . . . . Այս կացութեան հանդէպ անհաւատները կը խնդան, նուազ հաւատք ունեցողները կը տատամսին, ճշմարիտ հաւատքն ալ անորոշ է . . . . . Հետեւաբար, մինչ կը գըտնուին անձեր, որոնք իրենց ոտքերը կըրնան տակաւին գետնի վրայ պահել, մինչ հին դրութեան հետքերը դեռ պահուած են, կը պաղատինք, այո՛, հասէ՛ք մեզ օգնութեան, մեր եկեղեցիներու նաւարկութիւնը կատարեալ չեղած . . . . . Մի՛ ձգէք որ աշխարհի կէսը մոլորանքի մէջ կորսուի: Մի՛ ձգէք որ հաւատքը մարի այն երկիրներուն մէջ, ուր առաջին անգամ յայտնուեցաւ . . . »⁽⁵⁾:

Արիոսեան յաղթանակի այս համատարած մթնոլորտին մէջ անտարակոյս Պապ և իրեն հետ եղող հայ իշխաններ, առանց գոյզն տատամսումի պիտի ընդունէին կայսեր և Պատրիարքին հաւատքը: Կիրակի օրեր եկեղեցի երթալնուն, մայրաքաղաքի

մէջ չկար եկեղեցի մը ուր Արիոսեաններու դաւանանքէն ուրիշ դաւանանք ըլլար:

Արդեօք Պապ մոլեռանդ և զործն Արիոսեան մը դարձա՞ւ Վաղէս կայսերման, չենք գիտեր: Բայց գիտենք թէ իր պատանիք և ապա երիտասարդի մտքին համար Պոլսոյ մէջ միակ ուսումը Արիոսեան եղաւ: Այլ կերպ կարելի չէր:

Հայաստանի քրիստոնեայ Արեւելունիքն ու առաջինը եւ վերջինը եղաւ Պապ, որ Արիոսեան վարդապետութեամբ կրթուեցաւ: Եւ այդ մեծապէս ազդեց իր գործունէութեան Հայաստանի մէջ:

Այս խիստ կարեւոր կէտին անցնուիլը հայ պատմագնացներու եւ բանասերներու կողմէ, զլխաւոր պատճառներէն մին է Պապի անձը եւ զործը պարուրող շփոթին:

Ատով կը բացատրուի՝ Արիոսեաններուն ղէմ անսահման ատելութեամբ լեցուած Փաւստոս պատմիչի հրաբորբոք նողկանքը Պապ թագաւորէն:

Ոորենացիի մէջ թանկագին հակիրճ յիշատակութիւն մը մեզի կը հաղորդէ Պապի և իր ընկերներուն Արիոսեան տեսակէտին յարիւր:

Ոորենացին կը պատմէ թէ ներսէս կաթողիկոս Պապը և իշխանազունները երբ Պոլիս տարաւ որպէս պատանդ, և կայսրը ներսէսէն սրդողած՝ պիտի աքսորէր զայն, խումբ մը Արիոսեաններ կաթողիկոսին առաջարկեցին որ եթէ ան Արիոսի վարդապետութիւնը ընդունի, Մակեդոն պատրիարքը (342-360) կ'ազատէ զինք: Ներսէս կը մերժէ, և կ'աքսորուի: «Իսկ Պապը և բոլոր պատանդները յանձն առին և Մակեդոնը անոնց ազատեց»⁽⁶⁾:

Արիոսեան հեղեղը, սակայն, Հայաստան չհասաւ: Հայ եկեղեցականութիւնը ջախջախիչ մեծամասնութեամբ մնացին հաւատարիմ Նիկիական հաւատքին, իրենց գլուխը ունենալով Ուղղափառեան աննկուն Հայրապետը ներսէս:

Որքա՞ն մեծ եղած ըլլալու էր զարմանքը Պապի և իր ընկերներուն — թերեւս ալ դաշմակցած — երբ Հայաստան վերադառնալնուն կը տեսնէին թէ Բիւզանդական կայսրութեան մէջ հալածական և արգիլուած քրիստոնէական դաւանանքը կը տիրապետէր հայերուն մէջ:

Ծանոթութիւն (22)

ՀՐԱՆԴ. Ք. ԱՐՄԷՆ

(5) Basil, letter No. 92:

(6) Որենացի, Գ. 30:

Ս. Աթոռոյ Ընտրեալ Պատրիարքը

Մեծ երջանկութիւն եւ խոր գոհունակութիւն պատճառեց ազգային-եկեղեցական գրեթէ բոլոր երջանակներու մէջ, ընտրութիւնը երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռոյ նոր պատրիարքին, յանձին Ս. Աթոռոյ Գեր. Տեղապահ Տ. Տիրան Արքեպիսկոպոս Ներսոյեանի: Պատշոնաբերքիս առաջին պրակը մամուլի յանձնուած էր արդէն երբ տեղի ունեցաւ երկար սպասուած այս մեծ դէպքը:— Յառաջիկային կը ձգենք հանգամանօրէն անդրադառնալ Ս. Աթոռոյ Նորնիսի Գահակալի անձին, նկարագրին եւ գործին մասին: Այս առթիւ կը կատարենք լոկ հետագայ ընդհանուր նշումները:

Ս. Աթոռոյս վերջին գահակալը, Երանաւորն Տ. Կիրեղ Պատրիարք, վախճանեցաւ 1949 Հոկտ. 28ին: Այնպէս որ Առաքելական Աթոռը աւելի քան եօթ տարիներ սուգի փոյով ծածկուած մնաց առանց բանաւոր եւ հար-

Ս. Գլխագրի առջեւ ընտրութենէն ետք:

կեցուցիչ պատճառի, մինչեւ իսկ յետին նպատակներով: Յամի Տեառն 1957 Մարտ 20ին, զարմանամուտի նախօրեակին, երբ Ս. Երկրին մէջ բնութիւնը արդէն իսկ զգեցած է ուրախութեան իր պատմուհանը, կը վերցուի սուգի փողը Ս. Աթոռոյ վրայէն: Երբ Մայր Տանարի մեծ ու պզտիկ զանգակները աւեսաւոր զանգիւններով տուին զուարթ լուրը ամենին, տառապէս «ցնծացաւ Երուսաղէմ եւ բերկրեցան հաւատացեալք»: Առ Աստուած գոհութեան մաղբանքներ հոսեցան օրհեղէ եւ գոհունակութեան մրմնոյրսը համակեց բոլոր հոգիները, փոքորիկէն վերջ պարզուած ծիածանի մը յուսալից գեղեցկութեամբը:

Ընտրելով, Գեր. Տ. Տիրան Արեւիսկոպոս, ծանօթ դեմք մըն է արդէն մեր ժողովուրդի գրեթէ բոլոր խաւերուն, երուսաղէմէն եւրոպա, Անգլիայէն Ամերիկա, իր հոգեւորական գործունէութեամբ: Ան Հայց. եկեղեցւոյ ներկայ ժամանակներու ամենէն յայտնի, յարգուած եւ համակրանքի արժանացած հոգեւոր իշխանաւորներէն մէկն է: Կը կանչուի ան մեր եկեղեցւոյ նուիրապետական կարեւորագոյն Աթոռներէն մէկուն իբրեւ Գահակալ՝ իր կեանքի փորձառութեամբ հասուն եւ արդիւնաւորութեամբ լեցուն տարիքին: 53 տարեկան է Նորընտիր Պատրիարքը եւ իր ետին ունի շուրջ երեսուն տարիներու ֆանանայական, ուսուցչական եւ առաջնորդական բերուն գործունէութիւն: Անցեալի արդիւնաւէտ իր պատշոնավարութիւնները ինքնին գրաւական եւ խոստում են նոր նուանումներու եւ նոր պաշարներութեանց:

Նորընտիր Պատրիարքը օժտուած է հոգեւորականէ մը պահանջուած գրեթէ բոլոր ձիրքերով եւ ուժեղ անհասականութեամբ: Իր նկարագրին տիրական գիծերն են՝ հաստատաւոր իր դաւանած համարներէն եւ կազմած համոզումներուն. անյայտ յարաւերաբար իր առաջադրած նպատակներու իրագործման մէջ եւ ամուր իրաւաստութիւն որ չի տարուիր երեսնութեան եւ խօսքերէ, ըլլան անոնք դրական կամ ժխտական, եւ վերաբերին՝ իր անձին կամ գործին մասին:

Իր կարողութիւնները բազմակողմանի են. ունի ուսուցանելու գրաւիչ եւ մտերմ մէջ թափանցող մեթոտ. իր խօսքը, ըլլայ այդ քաղաք կամ բանաստեղծութիւն, ժողովներու մէջ հարցի մը ներկայացում կամ բացատրութիւն, յսակ, տրամաբանական եւ ուշագրաւ է: Կազմակերպողի կարողութիւններով օժտուած է հանրային կեանքի գրեթէ բոլոր երեսներու վրայ — դպրոցական, վանական, երիտասարդական, բնական եւ այլ մարզերուն մէջ:

Նորընտիր Պատրիարքի իրական սերը հանդէպ Սրբոց Յակոբեանց Մայր Հաստատութեան, անոր հաւատարմութիւնը եւ յարումը հանդէպ Սուրբ Էջմիածնի եւ Մայր Աթոռի Գահակալին, անոր նուիրումը հայ ժողովուրդի հոգեւոր եւ մշակութային յառաջդիմութեան եւ վերջապէս անոր գիտակից, աննախապաշար եւ առարկայական հայրենասիրութիւնը, հաստատումներու վրայ հիմնուած անժխտելի առաքինութիւններ են իր մէջ: — Ի մի բան, Տիրան Արեւիսկոպոս փնտռուած առաջնորդն է որ կուգայ գրաւել դարաւոր այս Հաստատութեան պատկառելի Աթոռը՝ Հայց. Առաքելական եկեղեցւոյ Տաճնապալի մէկ քաջանին: Վստահ ենք որ մեծ պիտի ըլլայ իր դերը Ս. Աթոռոյ վերելքին մէջ. վստահ ենք նաեւ որ կարեւոր պիտի ըլլայ իր բաժինը Հայց. եկեղեցւոյ այժմու տաճնապալի մեղմացման եւ վերացման մէջ:

Այս առթիւ կ'աղօթենք եւ կը մաղթենք ի սրտէն որ Աստուած շնորհէ Ս. Աթոռոյս նոր Գահակալին առողջ եւ երկայն տարիներ, որպէս զի ան տալուակէ լի արդիւնաւորութեամբ իր ծառայութիւնն ու առաջնորդութիւնը հնադարեան այս պանծալի Հաստատութեան եւ Հայց. եկեղեցիին:

Ընտրութիւն Պատրիարքի Առաքելական Ս. Աթոռոյ

Համաձայն Ազգ. Սահմանադրութեան 1930 թուին բարեփոխեալ յօդուածներուն, Նուսադէմի Հայոց Պատրիարք կ'ընտրուի Ս. Յակոբեանց Ուխտի Միաբանական Ընդհ. Ժողովի կողմէ յաջորդական երկու նիստերու մէջ: Առաջին օրը կը կազմուի ընտրելեաց հնգանուն ցանկը. իսկ յաջորդ օր հնգանուն ցանկին վրայէն կ'ընտրուի պատրիարքը:

1956, Դեկտ. 19ին, յաղթահարելով յարուցուած ծանօթ խոչընդոտները, հնարաւոր եղած էր ձեռնարկել պատրիարքական ընտրութեան եւ կազմել կանոնական հնգանուն ցանկը հետեւեալներէ. Տեղապահ Գեորգ. Տ. Տիրան Արքեպս., Տ. Սուրեն Նպս., Տ. Հայկազուն Նպս., Տ. Շնորհք Նպս. եւ Տ. Զգօն Մ. Վրդ.:

Սակայն այն անձը որ եօթ տարիներ Ս. Աթոռը սուգի մէջ պահած էր, եւ վերջին ամիսներուն ալ իր անօրակելի արարներով

սազմադրուած էր վանքը, այդ միեւնոյն անձը չէր խղճահարած անհիմն դատաւարութեամբ պատրիարքական ղեկ, որուն հետեւանով յետագուած էր պատրիարքական ընտրութեան գործողութեան երկրորդ մասը:

Դատարարութեամբ ըլլալով Փետր. 13ին եւ Մարտ 10ին, Յորդանանու Արդարութեան Դատարանը Ասեանք իր վճիռը տուաւ, վերցնելով ընտրութեան արգելքը, Մարտ 19ին: Յաջորդ օր, Մարտ 20, Զորեպարի, գումարուեցաւ Միաբանական Ընդհ. Ժողով, ընտրելու Ս. Աթոռոյ նոր գահակալը: Ներկայ էին Ժողովի հրաւիրուած 24 անդամները լիւ: Ժողովը բացուեցաւ Ժամը ճիշդ 11ին: Բացման աղոթքէն վերջ Գեորգ. Տեղապահ Սրբազանը «Հոգւոց» արտասանեց Նուսադէմի հանգուցեալ պատրիարքաց հոգիներու յաւիտեական հանգիստին համար: Ապա կարդացուեցաւ Տեորէն Ժողովոյ հետեւեալ պաշտօնագիրը:

2429/15

20 Մարտ 1957

Դեռաշնորհ

Տ. Տիրան Արքեպս. Ներսիսեան

Բարեխնամ Պատր. Տեղապահ Առաք. Ս. Աթոռոյ

եւ Նախագահ Պատրիարքի Միաբանական Ընդհանուր Ժողովոյ,
Ս. Աթոռ

Դեռաշնորհ Սրբազան Հայր.

Անցեալ տարուան Դեկտեմբեր 20ի Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը որ հրաւիրուած էր Պատրիարքական ընտրութեան համար, ընդհատուած էր Դեռաշնորհ Ասեանքին դրած արգելքին պատճառաւ:

Դեռաշնորհ Ասեանք 19 Մարտին վճիռ արձակած ըլլալով որ իր առաւելութեան հետեւ չընդունելու Ներսիսեան Դործոց Նախարարութեան նախաջումը Ս. Աթոռոյ Տեղապահին, եւ վերջացած ըլլալով Պատրիարքական ընտրութեան արգելքը, Ժողովն որոշեց իր համաձայն է որ այսօր Ժամը 11ին կատարուի Պատրիարքական ընտրութիւն:

Զայտոսիկ հաղորդելով Ձեր Սրբազանութեան եւ Պատր. Միաբ. Ընդհ. Ժողովոյ, Մեծամի խոնարհ աղօթակից

Դիւան Տեորէն Ժողովոյ

ԶԱԽԻՆ ՎՐԴ. ԶԻՆԶԻՆԵԱՆ

Առաւելագոյն Տեորէն Ժողովոյ

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԵՊՍ. ԱՐԲԱՆԱՄԵԱՆ

Առաւելագոյն Տեորէն Ժողովոյ

Կատարուեցաւ զաղտնի փութակութիւն. 24 ներկայներու 20 փութներու բացարձակ առաւելութեամբ Գեորգ. Տ. Տիրան Արքեպիսկոպոս Ներսիսեան ընտրուեցաւ Պատրիարք Ե.

րուսադէմի Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռոյ: Ասեանքէն յայտարարել յետոյ ընտրութեան արգիւնքը, ի դիմաց Միաբանական Ընդհ. Ժողովոյ շնորհաւորեց Նորին

Ամենապատուիրենք եւ մաղբեց որ Աստուծոյ օգնութեամբ եւ Միաբանութեան համագործակցութեամբ նորընտիր Պատրիարք ունենայ արդիւնատու պատշտութեան շրջան մը: Նորընտիր Պատրիարքը պատասխանեց խոր յուզումով եւ հետեւեալ հակիրճ խօսքերով. «Պատասխանատուութեան շահ ծանր զգացումով կը յայտնեմ իմ շնորհակալութիւն Միաբանութեանս բոլոր անդամներուն, իրենց ցոյց տուած վստահութեան համար: Կ'աղաչեմ որ աղօթքէ ինձի եւ Ս. Աթոռին համար»:

Միաբերան եւ արագեղ երգուեցաւ «Սիրոնի որդիք, զարթիք, հարսին լուսոյ զոյւ աւետիք» երգը Շնորհալիի: Մինչ այդ սկսած էին հնչել Մայր Տաճարի զանգակները եւ կոչնակները աւետելով ամենքին նոր Պատրիարքին ընտրութիւնը, որուն ի լուր վաճառական ժողովուրդը եւ Սրբոց Թարգմանչաց ազգ. վարժարանի աշակերտները լեցուցած էին Սուրբ Յակոբայ գաւիթը: Երբ ժողովը աւարտեցաւ ժամը 11.20ին, Միաբան հայրերը մօտեցան աջահամբոյրի եւ

Ամեն. Պատրիարք Հայրը կ'օրհնէ Ազգային վարժարանի փոքրիկները:

շնորհաւորութեան՝ իրենց նորընտիր Պատրիարքին որ մի առ մի ողջագուրեց իր միաբանակից եղբայրները, որ այդ վայրկեանէն կը դառնային իր հոգեւոր զաւակները: Ապա Միաբանութիւնը քափօր կազմած եւ ի գլուխ ունենալով նորընտիր Պատրիարքը, առաջնորդեցին զայն Մայր Տաճար:

Պատրիարքարանի արտաքին մուտքին, զաւրիթին մէջ հաւաքուած ժողովուրդը իր ցրնձութիւնը արտայայտեց արեւածնող ծափերով: Նորընտիր Պատրիարքը հանդիսական օրերու յատուկ քափօրով, եւ «Հրաշափառ» շարականի երգեցողութեամբ, մուտք գործեց Մայր Տաճարը որ լուսազարդուած էր եւ Մեծ պահոց առթիւ վարագուրուած Աւագ սեղանը բացուած էր: Ընտրեալ Պատրիարքը խնկարկեց շուրջանակի, եւ աղօթեց մատան մէջ: Թափօրը յառաջացաւ եկեղեցւոյ դասը ուր ըսուեցան եկեղեցիի մուտքի աղօթքները: Ապա Ամենապատուիրենք Պատրիարքը խօսեցաւ եկեղեցւոյ մէջ խնուած բազմութեան, աղնարկելով իր ընտրութեան որ զինք կը դնէր ծանր պատասխանատուութեան մը տակ: Յատկապէս յիշեց քիչ առաջ ըսուած Սաղմոսին սա համարը. «Տուր զօրութիւն ծառայի քո, կեցո զորդի աղախնոյ Քո, եւ արա՛ առ իս նշան բարութեան»: Յայտնեց իր զգացումները նաեւ ժողովուրդին, որ այս վերջին ամիսներու ընթացքին իր կարեւոր դերը ունեցած էր Սուրբ Աթոռոյ չազնայի բարւոյ լուծման մէջ: Օրհնեց ամենքը եւ Միաբանք ու ժառանգաւորաց վարժարանի աշակերտներին քափօր կազմած բաժնաւորաց պատրիարքարան, երգելով Ս. Աթոռոյ պատշտական շարականը. «Օրհնեցէ՛ք զՏէր»: Այս անգամ ժողովուրդն ալ հետեւեցաւ քափօրին:

Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ յանուն Միաբանութեան եւ ժողովուրդին, Տ. Սուրեն Սրբազան արտաբուխ ուղերձով մը շնորհաւորեց նորընտիր Պատրիարքը, որ պատասխանեց իրեն արթի զեղումով, յատկապէս երախտագիտութիւն յայտնելով Յորդանանի Հաշիմական Թագաւորութեան վեհապետ Հիւսէյն Բ.ի եւ անոր իմաստուն կառավարութեան իրենց արդարադատութեան համար:

Բոլորէն միաբերան երգուած «Հայր մեր»էն վերջ Պատրիարքարանի դահլիճը հաւաքուած ժողովուրդը եւ աշակերտները մօտեցան աջահամբոյրի: Ժամը 12.30ն էր արդեն երբ վերջացաւ յաւիտեալ յիշատակելի եւ պատմական այս հանդիսութիւնը:

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵՐ

ԱՄԵՆ. Տ. ՏԻՐԱՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՆԵՐՍՈՅԵԱՆԻ

Գեր. Տ. Տիրան Արքեպիսկոպոս, մկրտությունից հետո Ներսէս Թաւուզեան, ծնած է Այնթապի մէջ, 1904, Օգոստ. 23ին: Հայրը՝ Տ. Ներսէս Քհնյ. Թաւուզեան, առաջին աշխարհամարտին կը տարագրուի ամբողջ ընտանիքով, եւ իր ժողովուրդին հետ կը քշուի մինչեւ Սիւրիոյ անապատները: Մայրը, Աննիցա, Այնթապի աղջկանց Կրթասիրաց վարժարանի առաջին տեսչուհին էր: Պատանին Ներսէս կը ճաշակէ տարագրութեան դառնութիւնները, իր երեք քոյրերուն եւ մէկ եղբորը հետ (Մարիամ, Դշտոյ, Շողիկ, Գէորգ): Տարագրութեան ընթացքին պատիկ քոյրը կը մեռնի: Այնթապի մէջ կը ծնի երկրորդ եղբայրը՝ Յակոբ:

Առաջին աշխարհամարտի զինադադարէն յետոյ Այնթապ կը վերադառնան, 1919ին:

1921ին, Այնթապի հերոսամարտի վախճանին, երբ ֆրանսացիները տակաւին քաշուած չէին, Ներսէս կը ղրկուի Երուսաղէմ, Սրբոց Յակոբեանց վանքի Ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ շարունակելու համար իր ուսումը: Ժառանգաւորաց վարժարանը աւարտելէ յետոյ, 1924ին, Ներսէս Թաւուզեան կը ձեռնադրուի կիսասարկաւագ, եւ կը կարգուի ուսուցիչ վանքին հովանաւորած ազգային նախակրթարանին մէջ:

Սարկաւագ կը ձեռնադրուի 1926 Հոկտեմբեր 3ին, կուսակրօն քահանայ ըլլալու համար, ուրիշ ինն անծերու հետ: Իր աստուածաբանական ուսմունքը շարունակելով հանդերձ, կը նշանակուի ուսուցիչ Ժառանգաւորաց վարժարանին մէջ:

1928 Յուլիս 22ին, քահանայական ձեռնադրութիւն ստանալով, Ներսէս Սարկաւագ կը վերակոչուի Տիրան Արքեպ: Ձեռնադրիչ Եղիշէ Պատրիարք Դուրեան, կը փոխէ «Թաւուզեան» մականունը «Ներսոյեան»ի, զայն առնելով ձեռնադրեալին մեծ հօրը Ներսո անունէն:

Պատրիարքարանի կարգադրութեամբ, Տիրան Արքեպ Անգլիա կը մեկնի, իր օծա-

կից ընկերոջը Նորայր Արքեպ Պողարեանի հետ, եւ երկու տարի կ'ուսանի, նախ Եօրքշայրի Միրֆիլտ քաղաքի մօտիկ գտնուող Քալէն ավ սէր Բէգրեֆերն, ապա Լոնտոնի Քիւնկզ Քալէն հաստատութիւններուն մէջ:

1930ին, Երուսաղէմ դառնալով, Ժառանգաւորաց վարժարանի եւ Ընծայարանի մէջ կը դասաւանդէ գրաբար լեզուի, աստուածաբանութեան, եւ եկեղեցական պատմութեան եւ Ս. Դրոց մեկնաբանութեան դասեր, նոյն ատեն ստանձնելով զանազան վարչական պաշտօններ վանքին մէջ:

1931ին Տիրան վարդապետ, Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան պաշտօնաթերթ ՍԻՈՆ ամսագրի խմբագրութիւնը կը վարէ լման տարի մը, յաջորդելով Բաբգէն Եպս.ին որ ընտրուած ըլլալով Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից կաթողիկոս մեկնած էր Անթիլիաս: 1932ին Տիրան Վրդ.ին կը յանձնուի Ժառանգաւորաց վարժարանի եւ Ընծայարանի տեսչութիւնը:

1932 - 1937, հինգ տարիներ, իբրեւ տեսուչ հոգեւոր կրթարանի, Տիրան վարդապետ ծրագրի մը համաձայն անխոնջ կ'աշխատի: Այս տարիները կը յայտնաբերեն անոր մէջ զօրաւոր անհատականութեան տէր անծը, կազմակերպող միտքը, կարգապահ մեծաւորը, շրջահայեաց վերատեսուչը: Այս բոլոր յատկութեանց մէկտեղեալ իրագործումը կարելի էր տեսնել ուսումնական ծրագրի վերամշակման մէջ, կրթական մակարդակի բարձրացման եւ վարժարանի ընդհանուր վերելքին մէջ:

Նոյն շրջանին, Տիրան վարդապետ, միաժամանակ կը վարէ զանազան պաշտօններ: 1932ին, ան կը ղրկուի Անգլո-Եգիպտական Սուտան, տեղւոյն հայութեան հոգեւոր կարիքները յանձնաձեւելու կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին: Երկրորդ առաքելութիւն մը կը ստանձնէ 1934ին, երբ Թորգոմ պատրիարքի կարգադրութեամբ կ'այցելէ Մարսէյլ, Ֆրանսա, Գրիգորիս

Եպս. Պալաքեանի մօտ գտնուող կարեւոր պաշտօնաթղթեր՝ Հայկական Հարցին վերաբերեալ, ստանալու եւ ցուցակագրելով երուսաղէմ վերադարձնելու համար: Իսկ մինչեւ 1938, վանքէն ներս, Միաբանական Ընդհ. Ժողովին կողմէ կ'ընտրուի Ատենապետ նոյն Ժողովին: Ապա կ'ընտրուի անդամ Տնօրէն Ժողովի եւ վանքի կալուածոց յանձնախումբի:

Տիրան վարդապետ հովուական փորձառութիւն ձեռք կը բերէ նախ ի Բարիզ, ուր կը մեկնի 1938ին, Թորգոմ պատրիարք Դուշակեանի կարգադրութեամբ: Այնտեղ կը հրատարակէ ծխական թերթ մը՝ «Մեր Տունը» յատկանշական անունով: Երկրորդ տարին, 1939 Դեկտեմբերին, Լոնտոնի Ս. Սար-

լով «Քրիստոնէական Մօտեցում մը Համայնավարութեան», որ երկրորդ տպագրութեան եւս կ'արժանանայ 1943ին: Բաց աստի յօդուածներ կը գրէ The Asiatic Review, The International Review of Mission, The Church Times, The World Digest հրատարակութեանց:

1943 Հոկտ.ին, Տիրան Վրդ. կ'ընտրուի Հիւսիսային Ամերիկայի Հայոց Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ, յաջորդելով Գարեգին Արքեպս. Յովսէփեանցի, որ ընտրուած էր կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ: 1944 Նոյեմբերին կը հասնի Ամերիկա եւ կը ձեռնարկէ իր պաշտօնին: Հիւսիսային Ամերիկայի Առաջնորդութեան տարիները կը կազմեն ամենէն բեղուն շրջանը Տիրան վար-

Ընտրութեան ետք՝ շնորհաւորութիւններ:

գիս Եկեղեցւոյ Երէջ կը կարգուի: Լոնտոնի մէջ Տիրան վարդապետ, բացի Ս. Սարգիս Եկեղեցւոյ հետ կապուած հովուական պաշտօնէն, կը կատարէ նաեւ զրական աշխատանքներ: Անկլիքան աստուածաբաններու եւ մտաւորականներու շրջանակի մը մէջ կը կարգայ ուսումնասիրութիւն մը՝ «Հայ Եկեղեցւոյ Վարդապետական Դիրքը» ներկայացնող: Նոյնպէս՝ անգլերէն լեզուով գիրք մը կը հրատարակէ, իմաստասիրական եւ աստուածաբանական հիմունքներով մատնանշե-

ղապետի գործունէութեանց: Կիլիկիոյ ընտրեալ կաթողիկոս Գարեգին Արքեպս. Յովսէփեանցի ձեռամբ, նախքան վերջնոյս Ամերիկայէն մեկնիլը, կը ստանայ Ծայրագոյն վարդապետի տասը աստիճաններ: Իսկ 1945ին, գլխաւորելով Ամերիկահայոց Ազգ. Եկեղեցական պատգամաւորութիւնը, կը մասնակցի Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան, եւ Գէորգ Զ. Վեհ. Հայրապետի ընտրութենէն յետոյ, Նորին Սրբութեան ձեռքով կ'օծուի եպիսկոպոս:

Էջմիածնէն վերադարձին Տիրան Եպիսկոպոս կը ձեռնարկէ Ամերիկայի թեմին կազմակերպումին եւ բարգաւաճման: Իր առաջնորդութեան առաջին քառամսյա շրջանին, 1944–1948, հանգանակութիւններ կը կատարուին Էջմիածնի Հոգեւոր ձեւարանին մէջ տասը ուսանողներու ծախքը հոգալու համար Ամերիկայի թեմին անունով: Թեմական տարողութեամբ, հիմը կը դրուի Հայց. Եկեղեցւոյ Երիտասարդաց կազմակերպութեան, որոշ կանոնադրով, ծրագիրով եւ գործունէութեամբ: Կը կազմուի նաեւ Կեդրոնական Յանձնաժողով մը կառուցանելու համար թեմին մայր եկեղեցին եւ անոր կողքին՝ Մշակութային Տունը: Այս նպատակով իսկ կը գնուի Առաջնորդարանի սեպհական հողը, որուն վրայ զբաղւող շէնքերէն մէկուն մէջ կը փոխադրուի Առաջնորդարանի գրասենեակը: Կը հաստատուի Հոգեւորականաց Ամառնային Հաւաքոյթի դրութիւնը դաստիարակական խնամքով յայտագիրով, ինչպէս նաեւ Հայաստանայց Եկեղեցւոյ Ամերիկայի թեմին կարօտ Հոգեւորականաց Հիմնադրամը: Եկեղեցական արարողութեանց բարեկարգման նպատակով կը կազմակերպուի Դպրաց Դասերու Ընկերակցութիւնը:

Ասոնց կարգին եւ կարեւորութեամբ նշանակելի ձեռնարկ մըն է Երիտասարդ հոգեւորականներ դաստիարակելու ծրագիրը, Տէր եւ Տիկ. Ալեք եւ Մարի Մանուկեաններու մեկնեցածութեամբ: Այս ծրագրին իրագործումով եւ կարգ մը ուրիշ բարեփոխումներու օժանդակութեամբ, Տիրան Եպիսկոպոս, իր առաջնորդութեան երկրորդ քառամսյա վերջաւորութեան, քսան եւ ութը Երիտասարդ եւ պատրաստուած հոգեւորականներ եւ ուսանողներ հոգեւոր ծառայութեան կանչած էր Ամերիկայի մէջ:

Երկրորդ քառամսյա ընթացքին, թեմական կանոնադրութիւնը կրկին վերաբնութեան կ'ենթարկուի 1950ին: Տատուրեան Ընկերակցութեան նուիրատուութեամբ կը հաստատուի Առաջնորդարանի Մասնաւոր Հիմնադրամը, օժանդակելու համար թեմին մէջ կատարուող կրօնական, կրթական եւ մշակութային գործին: Իսկ Վարդանանց Հերոսամարտին 1500ամեակը կը տօնուի թեմին բոլոր համայնքներուն մէջ:

1950ին, Սերովբէ Վրդ. Մանուկեանի նուիրակութեան շրջանին, Տիրան Եպիսկոպոս կը գլխաւորէ Երուսաղէմի Հայոց վանքին եւ աղէտեալներուն ի նպաստ հանգանակութիւնը: Նոյն տարին, Երուսաղէմի Պատրիարքութեան կողմէ իրեն ներկայա-

ցուցիլ կը մասնակցի Միացեալ Ազգաց ընդհանուր Ժողովի ննամատարական Խորհուրդի նիստերուն՝ գումարուած Ժընէվի մէջ:

1951ին Արքեպիսկոպոս Երեմիայի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Զ. Հայրապետի կոնդակով: 1952ին ամրան կը նամարդէ դէպի Արեւելք, ամերիկահայոց յարգանքը յայտնելու համար հանդէպ Կիլիկիոյ երջանկայիշատակ Հայրապետ Տ. Դարեգին կաթողիկոսի յիշատակին, անոր մահուան Քառասունքին առիթով եւ Անթիլիասի մէջ կը մատուցանէ Ս. Պատարագ: Ծամբուն վրայ, Տիրան Արքեպ. ներկայ կը գտնուի Շուէտի Լուսն քաղաքին մէջ գումարուած Հաւատոյ եւ Կարգի Համաշխարհային Եկեղեցական համաժողովին:

Նոյն տարին, Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Եկեղեցիներու Դպրաց Դասերու Ընկերակցութիւնը կը կազմակերպէ տարեկան ամառնային դասընթացքներ, հայերէն եւ անգլերէն լեզուներով, Ամերիկահայ երիտասարդները հաղորդ պահելու համար Հայ Եկեղեցւոյ եւ ազգի պատմութեան, եւ Հայ Մշակոյթի զանազան իրագործումներուն: 1953ին, Հիսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի Երեսփոխանական Ժողովը երրորդ քառամսյա համար Տիրան Արքեպիսկոպոսը կ'ընտրէ առաջնորդ, եւ սակայն ան, 1954 Մայիս 1ին, կը հրաժարի առաջնորդի պաշտօնէն: 1955 Սեպտեմբերին կը վերադառնայ Երուսաղէմ, ուրկէ զինք վտարելու համար կատարուած փորձերը, զրպարտութեամբ եւ այլ ապօրէն միջոցներով, պահ մը իրենց արդիւնքը կուտան, իր բռնի տարագրութեամբ դէպի Պէյրութ, 1956 Հոկտեմբեր 9ին: Սակայն Միաբանութեան եւ Յորդանանու ամբողջ հայ համայնքին միակամ բողոքներուն, ցոյցերուն եւ աշխատանքներուն շնորհիւ Յորդանանու նոր, արդար կառավարութիւնը կ'արտօնէ իր վերադարձը Նոյեմբեր 15ին: Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը իր Ընդհանուր Ժողովին մէջ կը հաստատէ Նորին Սրբազնութիւնը իր Պատրիարքութեան Տեղապահի պաշտօնին մէջ, պաշտօն՝ որուն համար կանխաւ ընտրած էր զայն անոր բացակայութեան, պաշտօնանկ ընելէ ետք, Հոկտեմբեր 13ին, Տիրան Արքեպ. ի դէմ կառավարութեան զրպարտագիր ներկայացնող նախկին Տեղապահը:

1957 Մարտ 20ին, Միաբ. Ընդհ. Ժողովը Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց Սուրբ. Սթոպի Պատրիարք կ'ընտրէ Գեր. Տ. Տիրան Արքեպ. Ներսիսեանը:

Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ԼՈՒՍԱՐԱՐԱՊԵՏԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նկատի ունենալով որ Ս. Յակոբեանց Առաքելական Ուխտի Միաբանությունը անցեալ տարի Հոկտեմբերի 13ին, իր Պատկանելի Միաբանական Ընդհ. ժողովով ընթացքին անվասանութեան փուլ առաջարկած էր, Լուսարարապետ Ս. Նիկիտե Արքեպ. Տերտրեանի գործունեութեան, եւ դադարեցուցած էր զայն յիշեալ պատճօնէն, Ս. Արքեպ. այս շատ կարեւոր պատճօնը քափուր կը մնար:

Պատրիարքական ընտրութեան ետք, ձեռնարկուեցաւ լուսարարապետի ընտրութեան 1957 Մարտի 25ին:

Ժողովի հրաւիրում 22 Գերաւեմոսի եւ Հոգեւեմոսի անդամները Բ. օրը յետ միջօրէի ժամը 4ին, պատրիարքարանի մեծ դահլիճին մէջ ներկայ էին: Գազնի փոխարկութեամբ ընտրուեցաւ Գերաւեմոսի Ս. Շնորհ Եպ. Գալուստեան, նախկին առաջնորդը Ամերիկայի Արեւմտեան քեմի հայոց (Գալիֆորնիա):

Ընտրութեան անմիջապէս ետք նորընտիր լուսարարապետ Սրբազան Հայրը խօսք առնելով ի միջի այլոց ըսաւ քե խորապէս ըզգացուած է Միաբանութեան իրեն հանդէպ ունեցած վստահութենէն, եւ շնորհակալութիւն յայտնելով հանդերձ, ըսաւ որ քեւ շատ ծանր կը գտնէ այս պատճօնը բայց Աստուծոյ օգնութեամբ եւ ուխտակից եղբայրներու օժանդակութեամբ իր կարելին պիտի ընէ կանոնաւոր կերպով կատարելու իրեն վստահութեամբ այս լուրջ պատասխանատւութիւնը:

Անմիջապէս ետք, Մայր Տաճարի մեծ զանգը աւետեց ընտրութիւնը: Ապա՝ ժողովականները գլխաւորութեամբ Ամեն. Պատրիարք Սրբազան Հօր՝ իշան եկեղեցի ուր արդէն ժողովուրդի բազմութիւն մը հաւաքուած էր: Մայր Տաճարի մուտքին երգուեցաւ «Որ էնն էութեան» շարականը: Սուրբ Գլխաւորի մատահան մէջ լուսարարապետ Սրբազանը ճնշողորէ եւ գլխաբաց կարգաց իր Ուխտը հաւատարիմ մնալու Ս. Արքեպ. կանոններուն եւ աւանդական սովորութիւններուն անքերի գործադրութեան: Պատրիարք Սրբազան Հայրը «Պահպանիչ»ով օրհնեց զինքը: Ու ինք Ս. Գլխաւորի սրբավայրին մէջ ընդունեց Ս. Մինասի մատահան բանալին: Այս մատուռը նախագաւիթն է Ս. Արքեպ. զանաւան: Նորընտիր լուսարարապետը իր իսկ ձեռնով բացաւ մատուռը եւ հոն ընդունեց ամբողջ Միաբանութեան շնորհաւորութիւններն ու բարեմաղորութիւնները:

Լուսարարապետութիւնը Ս. Ուխտի Միաբանութեան մէջ պատրիարքէն ետք, կարեւորագոյն պատճօնն է: Լուսարարապետը ցկեանս կը պատճօնավարէ եւ կը հսկէ Ս. Արքեպ. հովանիին ներքեւ եղող բոլոր եկեղեցիներու անօրներուն, զարդերուն, գոյներուն անկորուստ եւ անվնաս պահպանութեան: Իր պատճօնն է տեսակ մը ներքին վանահայրութիւն որ անձանձիր կերպով կը հսկէ եկեղեցւոյ մէջ կարգապահութեան եւ պատճառներին անքերի եւ վայելուչ կատարման, ինչպէս նաեւ վանական կանոնապահութեան: Լուսարարապետը՝ Սրբազան Պատրիարքին հետ ցկեանս անդամ է Ս. Արքեպ. վարչական ժողովին, որ գործադիր եւ տնօրինող մարմինն է բոլոր վարչական գործերուն:

***

Գեր. Ս. Շնորհ Եպ. Գալուստեան ծնած է 1913ին, Իյէ (Նազլաս - Կեսարիա): Աւագանի անունն է Արշակ: Զաւակն է իրենց զիւղի հարուստ եւ ազդեցիկ ընտանիքներէն մէկուն: Հայրը եւ հօրեղբայրները մինչեւ վերջ ապրած են նոյն երդիքին տակ, պահելով նահապետական ընտանիքի մը բոլոր բարի եւ բարձր յատկանիւնները: Հայրն ու հօրեղբայրները, եւ զերգաստանի միւս անդամները, շուրջ 35 հոգի, նահապետուած են 1915ին: Միայն ինք՝ մայրը, փոքրն ու եղբայրը հրաժարուած են մեծ եղեռնէն:

Մանկութեան տարիները անցուցած է Նազարէթի Ամերիկեան որբանոցին մէջ յորձնեհեւ 1927 Յուլիս 14ին կը մտնէ Նուսադէմի Ժառանգաւորաց վարժարանը եւ կարճ ժամանակի մէջ ուսագրաւ կը դառնայ իր ուսմանութեամբ ու աշխատասիրութեամբ:

Վարժարանին ընթացքը յաջողութեամբ աւարտելէ ետք 1932ին կը ձեռնադրուի Աւագ Սարկաւագ: Ընծայարանի եռամեայ շրջանն ալ աւարտելով 1935ին կը ձեռնադրուի Կուսակոն Բանանայ, ձեռամբ Ամեն. Ս. Թորգոմ պատրիարքի, վերակոչուելով Ս. Շնորհ Աբեղայ:

Վարած է զանազան պատճօններ, եղած է Գեր. Ս. Թորգոմ պատրիարքի, աւագանի վանուցա Սրբոց Թարգմանչաց վարժարանի, ապա 1936ին ներքին տեսուչ Ժառանգաւորաց վարժարանի: Կարճ պատճօ-

նախարարներն մը ետք սակայն 1937ին նշանակուած է Տեառն՝ Սեդրա Յակոբեան Տեառնը եւ փոխ խմբագիր Սեդրա Յակոբեանի անունովը:

Միշտ աշխատելու եւ գործունեայ, տարուաւ կը տեսնենք զինքը եկեղեցականութեւ պարտաւորութիւններու մէջ, անգամ՝ Տեառն Ժողովոյ, հոգեւոր հովիւ Հայկապետի եւ շրջակայից: 1941ին տեսուչ՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի Արքեպիսկոպոսի ղեկավարութիւն. պատշաճ՝ զոր վարեց մինչեւ 1944ի ամառը: 1945ին կը նշանակուի հոգեւոր հովիւ Լոնտոնի հայոց: 1948ին կ'անցնի Ամերիկա որպէս հովիւ Փերքսըն եւ Նուարք քաղաքներու: Կը հրատարակէ Կաթողիկոսական քերականութիւնը: 1950-1952 վարած է Ամերիկայի առաջնորդարանին պատշաճութեւ շրջանային ղեկավարութիւնը:

1952ին, Գեորգի Առաջնորդ Տ. Տիրան Արքեպիսկոպոսի ձեռնադրուած է Մայրաքաղաքի վարչապետի աստիճան, եւ բնակուած է առաջնորդ Ամերիկայի Արքեպիսկոպոսի քանոն: 1954ին Ներսիսեանի անունով ժողովը զմահաճելով իր արգիւնաւոր գործունեութիւնը, եպիսկոպոսական աստիճանի բարձրագոյն աստիճան տուած է:

1955 Հոկտեմբերին ձեռնադրուած է եպիսկոպոս Ն. Ս. Ս. Ս. Վաղգէն Ա. կաթողիկոսին ղեկավարութիւն մէջ միաբանակից 4 եպիսկոպոսներու հետ: Գեորգի Տ. Տեառնը կը ղլխաւորէ Գալիֆորնիոյ քանոն պատշաճութիւնը ղեկավարութիւնը:

Տիպար վանական մը, բազմաբարձր եւ պարկեշտ աշխատող մը, ամբաստի իր նկարագրին ու լուրջ կրօնաւորի իր խանդը Աստուծոյ ծառայելու, խոր ակնածանք եւ յարգանք կը ներշնչեն բոլոր զինքը նանչցողներուն:

Սրբոց Յակոբեանց զինուորեալ Միաբանութիւնը, իրեն վասնելով լուսարարականութեան պատշաճութեւ, գործնականապէս արտաբանած եղաւ իր սերն ու յարգանքը ինչպէս նաեւ զմահաճանք, Հայոց եկեղեցւոյ 20ամեայ իր ծառայութեան համար:

Այս ուրախ առիթով, Սեդրա Յակոբեան Ամեն. Պատրիարք Սրբազան Հօր եւ ամբողջ Միաբանութեան ջերմօրէն կը շնորհակալուի Նորին Սրբազան Սրբազանը եւ կը մղաւ արեւածա երկար տարիներ, Աստուծոյ Տան բարեւոյթ ծառայութեան մէջ:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱԹՈՌՈՅ ԴԻԻԱՆԷՆ

Մեր նախորդ Հաղորդագրութեամբ Երուսաղէմի ղեկավարը բերած էինք այն կէտին հըր Տէրութեան Արքեպիսկոպոսի բացած դատը յետաձգուած էր Մարտ 10ին: Սոյն դատը տեսնուեցաւ իր օրին եւ Յորդանանու Սրբապետին Բարձրագոյն Ատենան իր վճիռը տուաւ Մարտ 17ին, առ այն թէ Ատենան չէր կրնար ջնջել Ներքին Գործոց Նախարարին կողմէ եղած (Տիրան Արքեպիսկոպոսի) Տեղապահի ընտրութեան ճանաչումը, բանի որ Բարձրագոյն Ատենան իրաւասութեանէն դուրս կը մնար քննարկումը Տեղապահի ընտրութեան վերաբերեալ գործողութեանց:

Երբ Բարձրագոյն Ատենան այս որոշումը հաղորդուեցաւ պատրիարքարան Մարտ 19ին, անմիջապէս ձեռնարկուեցաւ լրացնելու պատրիարքական ընտրութեան գործը, որ կէս մնացած էր Դեկտ. 20ին (1956) այս մասին դրուած արգելքին հետեւանքով: - Ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ Մարտ 20ին, ինչպէս նկարագրուած է այլուր ՍԻՌԻ այս թիւին մէջ:

Ընտրութիւնը եւ յարակից եկեղեցական հանդիսութիւնները վերջացած էին երբ նորընտիր պատրիարքը Երուսաղէմի կառավարիչին ղրկուած նամակէ մը տեղեկացաւ որ Տէրութեան Արքեպիսկոպոսի կողմէ դատ բացած էր այս անգամ Երուսաղէմի շրջանային դատարանի մէջ, եւ նոր հրահանգ հանել տուած էր ընտրութիւնը կասեցնելու: Սակայն ընտրութիւնը աւելի քան երեք քառորդ ժամ առաջ աւարտած ըլլալով՝ հանուած հրահանգը չի ծառայեց իր նպատակին:

Տէրութեան Արքեպիսկոպոսի նոր դատական դիմումագրով կը պահանջէ որ դատարանը վճիռ մը հանէ չեղեալ համարելով իր պաշտօնանկութիւնը Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքական Տեղապահութեան, եւ չեղեալ համարէ նաեւ Տ. Տիրան Արքեպիսկոպոսի Տեղապահական ընտրութիւնը:

Պատրիարքական ընտրութիւնը յաջորդ օրն իսկ հաղորդուեցաւ Երուսաղէմի կառավարիչին որպէսզի զայն ներկայացնէ Նորին Վեհափառութիւն Հիւսէյն Բ. Թագաւորին ի հաստատութիւն:

ԴԻԻԱՆԷՆ Ս. ԱԹՈՌՈՅ

Հնորհաւորական Հեռագիրներ

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ Տ. ՏԻՐԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ՊԱՏՐԻԱՐԲ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնէն

Էջմիածին, 21 Մարտ 1957 (Հայերէն)[*]

Հնորհաւորելով Ձեր ընտրութիւնը կ'աղօթենք որ Տէրը անսասան ու շէն պահէ Հայոց Պատրիարքական Սուրբ Աթոռը երուսաղէմ: Ձեր երջանիկ գահակալութեամբ Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան ծոցին մէջ թող աճի ու պայծառանայ ճշմարիտ եղբայրական եւ համերաշխ գործակցութեան ոգին եւ թող սկիզբ առնէ բեղուն եւ արգասաւէտ կեանքի նոր շրջան մը ի փառս Աստուծոյ եւ Հայ Եկեղեցւոյ: Աստուած զծեղ հաստատ պահէ ընդ երկայն աւուրս ի խաղաղութեան եւ ըլլայ միշտ ձեզ օգնական: Մեր հայրապետական օրհնութիւնը Աթոռիդ զինուորեալ Միաբանութեան եւ պատուական ժողովուրդին:

Եղբայրական սիրոյ ողջունիւ
ՎԱԶԳԷՆ Ա.

Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութենէն

Իսթանպուլ, 21 Մարտ

Սրտագին եւ ջերմ շնորհաւորութիւններ. խաղաղ եւ պտղաբեր յաջողութեան բարեմաղթութիւններ հիմնապէս բարեկարգեալ նոր կեանքի համար Ձեր Միաբանութեան մէջ:

Ձերդ եղբայրաբար
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐԲ

Քենըրպըրիի Արքեպիսկոպոսէն

London, March 22

Sincere brotherly congratulations on Your election as Armenian Patriarch of Jerusalem and prayers for God's blessing upon You and Your people.

ARCHBISHOP CANTERBURY

(Թարգմանութիւն)

Լոնտոն, 22 Մարտ

Անկեղծ եղբայրական շնորհաւորութիւնք յաղաքս ընտրութեան Ձերոյ որպէս Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի եւ Աղօթք՝ վասն օրհնութեան Աստուծոյ ի վերայ Ձեր եւ ժողովրդեան Ձերոյ:

ՔԷՆԹԵՐՊԵՐԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

[*] Փակագծի մէջ կը նշանակուի լեզուն որով մեզի հասած են հեռագիրները. իսկ այն որ չի նշանակուի՝ այդ հեռագիրը դրելուած է Անգլիերէն լեզուով:

Ս. Մ. ԵՐԻԿՍԻ Միացեալ Նահանգներ

Նիւ Եօք, 22 Մարտ (Հայերէն)

Ձերդ Ամենապատուութեան պատրիարքական ընտրութեան առթիւ կը ներկայացնենք մեր թեմական մարմիններուն և հաւատացեալ ժողովուրդին սրտագին շնորհաւորութիւնն ու բարեմաղ-թանքը: Կ'աղօթենք առ Բարձրեալն Աստուած որ տայ Ձեզի արեւշատութիւն որպէսզի պահէք Առաքելական Սուրբ Աթոռոյ հոգեւոր կեդրոնը միշտ ծաղկուն և ազգային մեր հաստատութիւնը բարձրութեան վրայ:

ՄԱՄԱՐԷԱՐՔԵՍՍ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ
Առաջնորդ Հայոց Ամերիկայի

Տիգրայք, 20 Մարտ

Մեծապէս հրճուեցայ Սրբոց Յակօրեանց Առաքելական Աթոռի պատրիարք ընտրուելուդ առթիւ: Կը ներկայացնեմ իմ և կեդրոնական վարչութեան սրտագին շնորհաւորութիւնները, մաղ-թելով արեւշատութիւն և յաջող պաշտօնաւարութիւն վասն փառաց Աստուծոյ և մեր եկեղեցւոյ հոգեւոր վերելքին համար: Հանեցէք հաղորդել ցնծագին շնորհաւորութիւններս Սրբոց Յակօրեանց Միաբանութեան:

ԱԼԵՔՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան

Ֆիլաքելփա, 22 Մարտ

Շնորհաւորութիւններ. կը հրճուինք. Ձեր ընտրութիւնը կը նշանակէ բարգաւաճութիւն Միաբանութեան և վարկի բարձրացում եկեղեցիի համար. Աստուած պահէ Ձեզ:

ԼԵԻՈՆ ՔԼԵՅ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ ԵՒ ՀՈԳԱՍԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
Ֆիլաքելփա Ս. Սահակ-Մեսրոպ եկեղեցւոյ

Նիւ Եօք, 22 Մարտ (Հայերէն)

Ձեր Ամենապատուութեան պատրիարքական ընտրութեան առթիւ կը ներկայացնենք մեր և Լոնկ Ալլիքնտի հայ հաւայնքիս խնդակցութիւններն ու շնորհաւորութիւնները: Պարգեւէ Աստուած Ձեզի արեւշատութիւն որ երկար տարիներ Ձեր իմաստուն առաջնորդութեան ներքեւ բարգաւաճի Սուրբ Աթոռդ և փառաւորութիւն Հայաստանեայց եկեղեցին:

ՎԱՐԴԱՆ ՔԼԵՅ. ՄԻՐԵԱՆ ԵՒ ԾԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Լոնկ Ալլիքնտի Հայոց եկեղեցւոյ

Նիւ Եօք, 23 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ. կը մաղթենք երկար բարգաւաճ տարիներ:

ԾԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՆՈՐԻՉ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Տիգրայք, 25 Մարտ

Մենք կը շնորհաւորենք և կը հրճուինք Ձեր ընտրութեան առթիւ իբրեւ Սրբոց Յակօրեանց Առաքելական Աթոռի պատրիարք:

ԱՌՆԱԿ ՔԼԵՅ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ ԵՒ ԾԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Տիգրայքի Ս. Յովնանէս Հայոց եկեղեցւոյ

Նիւ Եօք, 23 Մարտ

Ձեր Երուսաղէմի հայոց պատրիարք ընտրութիւնը զարաշխան կերտող զէպք է Հայ եկեղեցւոյ և Ս. Տեղեաց պատմութեան մէջ: Կ'աղօթենք Աստուծոյ տալ Ձեզի յաւելեալ զօրութիւն, երկար կեանք որպէսզի Ձեր իմաստուն առաջնորդութեամբ զուք կարենաք տանիլ ծանր պատասխանատուութիւնները իբրեւ զխաւոր պահակ մեր Սուրբ Տեղեբոս, և մէջտեղ բերել անձնդիր հոգեւորականներու նոր սերունդ մը, ուսուցանելու Աւետարանը մեր սուրբ հայրերէն նախադժուած եղանակաւ, որպէսզի մեր հայերը աւելի լաւ Քրիստոնեաներ ընեն:

ՏԱՏՈՒՐ, ԷԼԻՉ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Նիւ Եօք, 21 Մարտ

Սրտանց շնորհաւորութիւններ Տկ. Գաւուքճեանի և իմ կողմէս Երուսաղէմի պատրիարքութեան Ձեր Հատ երջանիկ ընտրութեան առթիւ. բարեբաւտիկ յաջողութիւն:

ՀԱՅԿ ԳԱՒՈՒՔՅԵԱՆ

Նիւ Եօք, 20 Մարտ

Սրտանց շնորհաւորութիւններ Ձեր պատրիարք ընտրութեան առթիւ: Աստուծոյ կամքը պիտի ըլլայ:

ՌԻՉԱՐԴՏ Գ. ԿՐԷԿԸՐԻ

Լորենց, 22 Մարտ

Սիրելի Սրբազան, շնորհաւորութիւններ և մաղթանքներ պաշտօնին և պատուին համար, որուն արժանապէս տիրացաք իրրեւ մեծ առաջնորդ մը երուսաղէմի մեր Սուրբ Աթոռին համար, թող Աստուած շարունակէ տալ Ձեզի իմաստութիւն և զօրութիւն: Յիշեցէք զիս Ձեր աղօթքնե-
րուն մէջ, անձնուիրաբար Ձերդ

ՕՇԱԿԱՆ ԱՅԵՂԱՅ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Նիւարթ, 22 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ և լաւագոյն մաղթանքներ երուսաղէմի Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական Աթոռի պատրիարք ընտրութեան առթիւ:

ԵՂԻՇԷ ԱՅԵՂԱՅ ԿԻՉԻՐԵԱՆ

Թոնյ, 21 Մարտ

Շնորհաւորութիւններ և լաւագոյն մաղթանքներ Ձեր պատրիարք ընտրուելուն առթիւ:

ՎԱՐԴԱՆ ՔԼԵՅ. ՏԷՐ ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ

Լոյիլ, 22 Մարտ

Ընդունեցէք մեր ուրախութիւնը և զանութեան աղօթքները Առաքելական Աթոռի որպէս պատրիարք Ձեր ընտրութեան առթիւ:

ԿԱՐԷՆ ՔԼԵՅ. ԿՏԱՆԵԱՆ, ԵՐԷՅԿԻՆ ԵՒ ՍԻՐԱՆ

Նիւ Եօրթ, Ապրիլ 1

Սրտագին շնորհաւորութիւններ, կը հրճուինք այն յոյսով որ Ձեր պաշտօնավարութիւնը բազում բարեքներ պիտի բերէ Ձեզի մեր եկեղեցիին և ժողովուրդին:

ԶԱՊԷԼ ԵՒ ԼԷՅԼԱ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ

Նիւ Եօրթ, 25 Մարտ

Ամերիկայի Հայց. եկեղեցւոյ երիտասարդաց Կաղմակերպութիւնը սրտագին կը շնորհաւորէ Ձեր Սրբազնութիւնը երուսաղէմի Ս. Աթոռոյ պատրիարքական բարձր պաշտօնի Ձեր ամենա-
երջանիկ ընտրութեան առթիւ: Աստուած տայ Ձեզի ֆնայուն առողջութիւն որպէսզի շարունակէք Ձեր սրբազան առաքելութիւնը, և ներշնչէք երիտասարդութիւնը սիրելու և ծառայելու մեր օրհ-
նեալ եկեղեցիին:

ՆՈՒՊԱՐ ՏՈՐԵԱՆ

ԱՆԵՆԱԿԵՍ Հ. Ե. Ե. Կ. Ա.-Ի Կեդրոնական Խորհուրդի

Նիւ Եօրթ, 25 Մարտ

Ամերիկայի Հայց. եկեղեցւոյ երիտասարդաց Կաղմակերպութեան կողմէ հովանաւորուած միջառաքելական Կիրակնօրեայ Դպրոցի համագումարը կը շնորհաւորէ Ձեզ երուսաղէմի Ս. Աթոռոյ պատրիարքական բարձր պաշտօնի Ձեր ընտրութեան երջանիկ առթիւ: Շարունակէ Աստուած շնորհել Ձեզի քաջառողջութիւն, իր սուրբ դործի կատարման մէջ և տայ Ձեզի զօրութիւն ներ-
շնչում տալու մեզի մեր սիրելի եկեղեցիի սիրոյ և ծառայութեան մէջ:

ԿԻՐԱԿԷՕՐԵԱՅ ԳՐՈՑԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Նիւ Եօրթ, 21 Մարտ

Պատրիարքարանը բախտաւոր է ընտրելով արժանաւոր առաջնորդ մը Ձեր Սրբազնութեան պէս, բարձրացնելու համար իր զիրքը: Շնորհաւորութիւններ, կը մաղթենք Ձեզի առողջութիւն և Աստուածային առաջնորդութիւն:

ԼԵՒՈՆ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

Նիւ Եօրթ, 21 Մարտ

Շնորհաւորութիւններ Ձեր ընտրութեան համար ի Սուրբ Աթոռ. երջանիկ մաղթանքներ փառաւոր շրջանի մը համար Ձեր պաշտօնավարութեան ընթացքին:

ՎԱՀԱՆ ՔԻՐԻՐՔՅԵԱՆ

Նիւ Եօրթ, 21 Մարտ

Յնձութեամբ իմացանք Ձեր պատրիարքական ընտրութիւնը: Սրտանց շնորհաւորութիւն-
ներ, կը մաղթենք երկար բարգաւաճ կեանք:

ՅԱԿՈՅ ՆԱԶԵՐԵԱՆ

Քեմպրիլ (Պաուսն), 22 Մարտ

Մենք կը զրկենք մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները և լաւագոյն մաղթանքները Ձեր ընտրութեան առթիւ: Կ'աղօթենք Աստուծոյ շնորհել Ձեզի երկար կեանք, առողջութիւն և զօ-
րութիւն որպէսզի շարունակէք ծառայել իր փառքին և մեր սիրելի եկեղեցիին:

ԴԷՌՐԳ ԿԱՐԱՊԵՏ ՄԱՐԻ ԲՆՏԱՆԻՔԵՐ

Նիւ Խորհ, 23 Մարտ (Յրանսերէն)

Ջերմագին շնորհաւորութիւններ. արտագին մաղթանքներ երջանիկ ընտրութեան համար.
ՅԱԿՈՐ, ԺԱՆՆ, ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Նիւ Խորհ, 23 Մարտ

Հրճուեցանք լսելով բարի լուրը. Դուք լիապէս արժանի էք Ձեր նոր պաշտօնի պատիւին.
Տէ՛ր եի ՏԻԿԻՆ ձՈՁԷՖ ԹՈՓԱՆԵԱՆ եւ ԲՆՏԱՆԻԲ

Պերմարզովի, Նիւ ձրզի, 23 Մարտ

Կը բաժնենք Ձեր և Ձերիններուն կրօնական խոր երկիւղի զգացումները երբ կը զբաւէք
ուրբ պատասխանատուութեան պատմական Աթոռ մը յետ փառաւոր պայքարի չարութեան ոյժե-
րու դէմ: Տայ Աստուած Ձեզի իմաստութիւն և շնորհ՝ կատարելու մեր պատկառելի եկեղեցիի
գործը իրեն համար:

ՅԱԿՈՐ, ՄԱՐԻ Եի ՆԵՐՍԷՍ (ՆԵՐՍՈՅԵԱՆ)

Նիւ Խորհ, 25 Մարտ

Ամենաբարեկամ շնորհաւորութիւններ. Ամենակալը զօրացնէ Ձեզ ծառայելու Ձեր եկեղե-
ցիին և ժողովուրդին գալիք բազում տարիներու համար:

ՊԱՆԵԱՆ ԵՂԱՍԹՐԵՐ

Նիւ Խորհ, 25 Մարտ

Անկեղծ շնորհաւորութիւններ Ձեր երուսաղէմի հայոց պատրիարք ընտրութեան առթիւ.
Կը մաղթենք Ձեզի Աստուածային առաջնորդութիւն:

Տէ՛ր եի ՏԻԿԻՆ ձՈՁԷՖ ԶՈՐՊԱՃԵԱՆ Եի ձՈՅՈ

Նիւ Խորհ, 25 Մարտ

Ուրաղեղ ուրախութեամբ կը շնորհաւորենք Ձեզ Ձեր պատրիարք ընտրութեան առթիւ.
Կ'աղօթենք որ Տէրը Ձեզ անշտանց պահէ և մշտնջենական լոյսը Սուրբ Երբօրդութեան Ձեզի հետ
ըլլայ մինչև վերջ:

ՌՈԶ ԱԶՆԱԽՈՐԵԱՆ, ԱՆՆ ՏԱՏԵԱՆ, ԱՐՓԻՆԷ ԴԱԽԻԹԵԱՆ

Քէմպրին (Պաւսոն), 28 Մարտ (Հայերէն)

Պատիւ և երջանկութիւն կը համարիմ շնորհաւորել Ձեր Ամենապատուութեան պատրիար-
քական ընտրութիւնը. կը մաղթեմ արեւշատութիւն, ծրագրներու իրականացում՝ ի փառս Աս-
տուծոյ՝ ի պայծառութիւն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ. Որդիական ջերմ սիրով:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՈՐԿ. ԳԱՍՊՈՐԵԱՆ

Նիւ Խորհ, 29 Մարտ

Կը շնորհաւորենք Ձեր ընտրութիւնը լաւագոյն մաղթանքներով:

Տէ՛ր եի ՏԻԿԻՆ ՅԱԿՈՐ ՔԱՅԱԵԱՆ

Նիւ Խորհ, 26 Մարտ

Ուրաղին շնորհաւորութիւններ. կը մաղթենք երկար և բեղուն կեանք:

ՎՐԹԱՆԷՍ ՔԶՆՅ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ԲՆՏԱՆԻԲ

Շիկաքո, 26 Մարտ

Ուրախացիր երուսաղէմ, պատկառելի Աթոռ Որոց Յակօրեանց, ընտրեալը արմատախիւ
պիտի ընէ Հարիբը, որ քեզի պատահած էր. Ան բարձր պիտի բռնէ արդարութեան ջահը և քրիս-
տոնէական ջերմեան զօրութիւնը Սուրբ Տեղեաց մէջ. Կ'ուրախանանք նաև մենք, իր ամենէն ջերմ
հիացողները:

Օ. Մ. ՆՍՐՀԱՏ

Տիգրայ, 26 Մարտ

Շնորհաւորութիւններ Ձեր ընտրութեան առթիւ արագան պաշտօնին. մեր անկեղծ շնոր-
հաւորութիւնները երկար, երջանիկ և բեղուն պաշտօնավարութեան համար:

ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ Եի ԹԱԳԻԹԵԱՆ

Պելմոնդ, 27 Մարտ

Դուք լիովին արժանի էք պատուին և կարեւոր պաշտօնին որուն ընտրուած էք. արտագին
շնորհաւորութիւններ:

Տէ՛ր եի ՏԻԿԻՆ ԹԱՐԳԷՆ ԿԻՐԷՍԷԱՆ

Բրավիսենս, 27 Մարտ

Խորագրված հրահանգները, շնորհիվ Աստուած Զեղի առողջութիւն և բեղուն տարիներ իր այդիկ ծառայութեան մէջ:

ՇԱՀԼԻ ՔՀՆՅ. ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ Եւ ԲՆՏԱՆԻԲ

Աւստ, 27 Մարտ

Զեր ընտրութիւնը լեցուց մեր սիրտերը հրահանգով, կ'աղօթենք որ Աստուած հովանի ըլլայ Զեղի և առաջնորդէ զԶեղ որպէսզի շարունակէ ք ծառայել իրեն՝ իր Սուրբ Եկեղեցիի միջոցաւ:

ԱՐԹՐԻ ՌԻՉԱՐԴՍ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ՃԷԳ ՊԻԼԵՂԵՐԵԱՆ
ԱՐԹՐԻ ԻՋԱՊԵԼ ՌԱԼՖ ԵԱՂՃԵԱՆ, ՉԱՐԼՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ
ԱՐԹՐԻ ԴԱԻԻԹԵԱՆ (հայր), ԼԵՐԻ ՍՈՂԻԿԵԱՆ

Ֆիլադելֆիա, 28 Մարտ

Ամենաբարեկամ շնորհաւորութիւններ յԱթոռ Երուսաղէմի Զեր պատրիարք ընտրութեան առթիւ. մեր անձկութիւնը փարատեցաւ և կը հրահանգէր այսօր. Աստուած միշտ Զեղի հետ ըլլայ:

ՊՕՂՈՍ ՔՀՆՅ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԵՒ ԵՐԷՅԿԻՆ

Ֆիլադելֆիա, 28 Մարտ

Ձերմ շնորհաւորութիւններ և լաւագոյն մաղթանքներ Զեր Երուսաղէմի պատրիարք ընտրութեան համար:

ՀՈՎԻԻ ՊՕՂՈՍ ՔՀՆՅ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԵՒ ԵՐԷՅԿԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Ֆիլադելֆիայ Ս. Երրորդութիւն Հայց. Եկեղեցւոյ

Եռնիք Սիբի

Անկեղծ և ջերմագին ուրախութեամբ կը շնորհաւորենք Զեղ, պատրիարք ընտրութեանը Երջանիկ առթիւ:

ԵՈՒՆԻԲՆ ՍԻԹԻԻ ՀԱՅՅ. ԵԿԵՂԵՏԻՈՅ ԵՐԻՏՏ. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ

Ուօքսֆորդ, 28 Մարտ

Շնորհաւորութիւններ Զեր ընտրութեան առթիւ և լաւագոյն մաղթանքներ առողջութեան և արդիւնաւէտ գործի:

ՀՈՎԻԻ Տ. ԱՐՏԷՆ ՔՀՆՅ. ԱՇՃԵԱՆ ԵՒ ԵՐԷՅԿԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
Ս. Յակոբ Հայց. Եկեղեցւոյ Ուօքսֆորդ

Նիւ Եօրֆ, 2 Ապրիլ

Շնորհաւորութիւններ Զեր ընտրութեան առթիւ իբրեւ պատրիարք Երուսաղէմի. շնորհիվ Աստուած Զեղի քաջութիւն, իմաստութիւն և զօրութիւն իր գործը շարունակելու՝ Անձնու իրարարձեցող:

ԶԱՊԷԼ ԵՒ ՎԱՀՐԱՄ ՆԱԼԳԱՆՏԵԱՆ

Ֆիլադելֆիա, 2 Ապրիլ

Շնորհաւորութիւններ Զեր ընտրութեան առթիւ. մեր աղօթքներուն պատասխան ստացանք. մեծութիւնը երբեք չի մեռնիր. կ'աղօթենք Զեր առողջութեան և բարօրութեան համար:

ԼԵԻՈՆ ՔՀՆՅ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ԱԼԵՏԻՍ ՔԻՊԻՔԵԱՆ,
ՔՐԻՍ ՉԱՔԵԱՆ, ՃՕՁԷՖ ՀՕՓԼԱՄԱՅԵԱՆ

Գ.Ա.Լ.ԻՖՈՐՆԻՍ.

Յրէզնո, 21 Մարտ — Ուղղուած Սուրբ Եպս. ին

Հանգեցէք փոխանցել Գալիֆորնիայ թեմին և իմ քրտագին շնորհաւորութիւնները Նորին Գերապատուութեան՝ Տ. Տիրան Արքեպս. Երեսոյեանին և Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան՝ Երուսաղէմի պատրիարքութեան իր ընտրութեան առթիւ. բոլորին կը մաղթենք Աստուածային առաջնորդութիւն և իմաստութիւն որպէսզի անոնք կարենան պահել մեր դարաւոր Հաստատութիւնը իր վեհութեան և պայծառութեան մէջ:

ՎԱՐԴԱՆ ԱՐՔԵՊՍ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
Առաջնորդական Տեղապահ Հայոց Գալիֆորնիայ Թեմին

Սան Ֆրանցիսկո, 24 Մարտ

Մեծ ուրախութեամբ իմացանք Զեր պատրիարք ընտրութիւնը. Հայ Եկեղեցին պէտք ունի Զեղի. կ'աղօթենք Զեր Ամենապատուութեան կենաց երկարութեան համար. Համոզուած ենք որ Զեր պաշտօնավարութիւնը շատ պտղաբեր պիտի ըլլայ:

ԱՐԹՈՒՆ ՔՀՆՅ. ՍՄԱՏԵԱՆ,
Հովիւ ՍանՖրանցիսկոյի Ս. Յովնանէս Եկեղեցւոյ

Ֆրեզո, Մարտ 21

Շատ երջանիկ եղանք լսելով Ձեր ընտրութիւնը իբրեւ պատրիարք հայոց Երուսաղէմի. ընդունեցէք մեր ամենէն սրտագին շնորհաւորութիւնները. Աստուած տայ Ձեզի առողջութիւն և երկար կեանք ծառայելու մեր սուրբ եկեղեցիին արժանաւոր կերպով. մեր շնորհաւորութիւնները՝ նաև Միաբանութեան որ կը ծառայէ Ձեր առաջնորդութեան ներքեւ:

ԱՌԱՔԵԼ Գ. ԵԱԶԷՆԱՆ

23 Մարտ, Ֆրեզո (Հայերէն)

Ձերմագին շնորհաւորութիւններս Ձեր Սրբազնութեան Երուսաղէմի Հայոց պատրիարք ընտրութեան առթիւ. Սրտանց կը մաղթեմ Ձեզ երկար և առողջ կեանք, որպէսզի Ձեր բարձր կարողութիւններով շարունակէք մեծարժէք և հաւատարմաւոր ծառայութիւնները մատուցանել Հայ եկեղեցիին և Երուսաղէմի հայոց պատրիարքութեան պատմական և ազգային մեծ Հաստատութեան:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Ֆրեզո, Մարտ 21

Կը հրճուինք Ձեր ընտրութեամբ. շնորհաւորութիւններ և բարեմաղթանքներ յաջողութեան համար Ձեր բարձր պաշտօնին մէջ:

ՆՈՒԱՐԴ ԱՆՄԱՀՈՒՆԻ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ

Գ. Ա. Ն. Ա. Տ. Ա.

Թորոնթո, Գանատա 25 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ և լիառատ առողջութիւն Ձեր ընտրութեան առթիւ:

ՊԱՊԱՅԵԱՆ, ՊԵՆԷԼԵԱՆ ԵՒ ՊԱՇՏՈՆԵՐԻԹԻՒՆ

Ուիմսթար, Գանատա 25 Մարտ

Մեր շնորհաւորութիւնները Ձեր ընտրութեան առթիւ հնազոյն Հայ եկեղեցւոյ Երուսաղէմի բարձր Աթոռին. Իրաւք Աստուծոյ գործող առաջնորդ մը այժմ ղեկին զլուխն է. այս զգացումը կը խորհիմ որ կը բաժնեն Գանատայի բոլոր հայերը:

ԲՈՂ. ՍՊԱՃԵԱՆ

Ա. Ն. Գ. Լ. Ի. Ա.

Լոնսոն, 21 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ Ձեր ընտրութեան համար յԱթոռ Սրբոց Զակարեանց. կ'աղօթենք Աստուածային առաջնորդութեան համար կատարելու Ձեր պարտականութիւնները ամենէն զօռարին ժամանակներու մէջ: Կը շնորհաւորենք նաև Միաբանութիւնը այս իմաստուն ընտրութեան համար:

ՊՈԱԿ ԵՊՈ. ԹՈՒՄԱՅԵԱՆ

Հայրապետական Պատուիրակ ԱԵՂԻՈՅ

Լոնսոն, 21 Մարտ

Շատ ուրախացայ Ձեր պատրիարքական ընտրութեամբ. կը զրկեմ Ձեզի իմ ամենաջերմ անձնական շնորհաւորութիւններս և բարեմաղթութիւններս:

(ՆՈՒՊԱՐ) ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ

Լոնսոն, 22 Մարտ (Հայերէն) — Ուղղում Սուրէն Եպս.ին

Շնորհաւորեմ Միաբանութիւնդ նոր գահակալով մը օժտուած լինելուն առթիւ. մաղթեմ կարողութիւն Սրբազան պատրիարքին:

ՆԵՐՍԷՍ ԿԻԻԼՊԷՆԿԵԱՆ

21 Մարտ

Հաճեցէք ընդունիլ մեր ամենաջերմ շնորհաւորութիւնները և բարեմաղթութիւնները Երուսաղէմի պատրիարքութեան պատկառելի Աթոռին Ձեր ընտրութեան առթիւ:

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ ԼՈՆՏՈՆԻ

21 Մարտ

Խորապէս գոհացանք Ձեր պատրիարքական ընտրութեան համար. կ'առաքեմ Ձեզի իմ ամենաջերմ անձնական շնորհաւորութիւնները և լաւագոյն մաղթանքները:

ՅԱԿՈԲԵԱՆ

21 Մարտ

Ամենասարտադիրն շնորհաւորութիւններ. կը մաղթենք Զեղի երկար կեանք ու կարող ըլլալ բարւոքել պատրիարքութիւնը և մեր եկեղեցին: Աղօթեցէք մեզի համար:

ՍԱՐԳԻՍ ՔԻՐՈՔՅԵԱՆ

22 Մարտ

Ամենաջերմ շնորհաւորութիւններ Զեր բարձր պաշտօնին ընտրութեան առթիւ. անկեղծ բարեմաղթութիւններ յաջողապէս կրելու Զեր ծանր պատասխանատուութիւնները եկեղեցւոյ և համայնքի ծառայութեան մէջ:

ԷՔՍԵՐՃԵԱՆ

Ե Գ Ի Պ Տ Ո Ս

Գանիրէ, 21 Մարտ (Յրանսերէն)

Մեր ջերմ եղբայրական շնորհաւորութիւնները Զեր ընտրութեան համար յԱթոռ Սրբոց Յա. Կրեանց. կը մաղթենք Զեր Ամենապատուութեան երկայն և լիակատար յաջողութիւն:

ՄԱՄԱՐԷ ԱՐՔԵՊՍ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ,
Առաջնորդ Հայոց եղիպոսի

Գանիրէ, 21 Մարտ (Յրանսերէն) — Ուղղուած Սուրէն Եսոսին

Կը շնորհաւորենք Միաբանութիւնդ իր երջանիկ ընտրութեան համար. կը փափաքինք զի աւելի գահակալութեան թաւականը:

ՄԱՄԱՐԷ ԱՐՔԵՊՍ. ՍԻՐՈՒՆԵԱՆ

Գանիրէ, 21 Մարտ (Յրանսերէն)

Հ. Բ. Ը. Միութեան եղիպոսի կեդրոնական Յանձնախումբը ջերմապէս կը շնորհաւորէ Զեր ընտրութիւնը. կը մաղթենք երկար և բարգաւաճ պաշտօնավարութիւն:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԻԻՆ, ԵԳԻՊՏ. ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Աղեփանդիւր, 23 Մարտ (Յրանսերէն)

Յանուն Աղեքսանդրիոյ հայ պաշտօնի և անձնապէս իմ անունովս կը շնորհաւորենք Զեզ պատրիարքական Աթոռի Զեր ընտրութեան առթիւ և կը մաղթենք յաջողութիւն, բարգաւաճութիւն, երկար կեանք և կը հայցենք Զեր օրհնութիւնը:

ՄՈՐՏԻԿ ԶԱՐԳԷԱՆԵԼԵԱՆ

Գանիրէ, 22 Մարտ

Հանգեցէք ընդունիլ իմ ամենասարտադիրն շնորհաւորութիւնները, վասն երջանիկ վերջաւորութեան Զեր գնահատելի ճիշդութեան ընդդէմ չար հակամարտութեան: Լաւագոյն մաղթանքներ ապագայ բարգաւաճման մեր նուիրական Հաստատութեան:

ՆԱՍԻՊԵԱՆ

Աղեփանդիւր, 23 Մարտ (Յրանսերէն)

Սրտագին շնորհաւորութիւններ պատրիարք ընտրութեան երջանիկ առթիւ:

Տ. ԳԵՌՐ ՔԷՆՅ. ՍԵՄԵՐՃԵԱՆ

Գանիրէ, 23 Մարտ

Ամենաջերմ շնորհաւորութիւններ Զեր ընտրութեան առթիւ. լաւագոյն մաղթանքներ և յաջողութիւն Զեր բոլոր ճիշդութեան մէջ:

ՂԱՀԱՆ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Գանիրէ, 26 Մարտ (Յրանսերէն)

Չերմապէս կը շնորհաւորենք Զերդ Ամենապատուութիւնը. կը մաղթենք բարգաւաճութիւն և երկար կեանք:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻԻՆ

Աղեփանդիւր, 28 Մարտ

Մեր Միութիւնը կը հրճուի և կը շնորհաւորէ Զեր Գերապատուութեան ընտրութիւնը հայոց պատրիարքի բարձր պաշտօնին, յԱթոռ հաղարեան Սուրբ Յակոբայ: Զեր Գերապատուութեան իշխանութիւնը երկար շարք մը ըլլայ բարգաւաճ, արդիւնաւոր և շինարար տարիներու, ի փառս մեր Մայր եկեղեցիին, և ի միութիւն ամենայն հայոց՝ մէկ և նոյն անբաժանելի Սուրբ Էջմիածնի շուրջ:

ՏԻԳՐԱՆ ԵՐԿԱԹ ՀԱՅ ՄԵԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻԻՆ ԱՂԵՔՍԱՆԳՐԻՈՅ

Գաճիկ, 29 Մարտ

Հանձնեցէք ընդունել մեր ամենատիրաւիր որդիական շնորհաւորութիւնները Ձեր Գերազնոր-
հութեան օրհնեալ ընտրութեան առթիւ:

ԿԱՐՊԻՍ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՍԻՒԼԱԶԵԱՆ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ս.

Շիւշի, 22 Մարտ (Հայերէն)

Ձերմ և սրտագին շնորհաւորութիւններս:

ԷԼԳԻՍ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Պոլիս, 22 Մարտ (Ֆրանսերէն)

Անկեղծ շնորհաւորութիւններ լաւագոյն մաղթանօք. կը հայցենք Ձեր հայրական օրհնու-
թիւնները:

ԱՐՐԱՀԱՄԵԱՆ

Շիւշի, 22 Մարտ (Ֆրանսերէն)

Հանձնեցէք ընդունել մեր շնորհաւորութիւնները:

ՄԿՐՏԻՁ ԱՏԷՄԵԱՆ

Կալարա, 23 Մարտ (Ֆրանսերէն)

Երեսօղէմի պատրիարքական Աթոռի Ձեր ընտրութեան առթիւ «Մարմարա»-ի վարչու-
թիւնը կը շնորհաւորէ և կը մաղթէ տեւական խաղաղ միջուրտի մը տիրակալութիւնը:

ՄԱՐՄԱՐԱ Ռաքերթ

Պէթղիւ, 24 Մարտ (Ֆրանսերէն)

Ձերմապէս կը շնորհաւորենք Ձեր բարեբաւորիկ ընտրութիւնը և կը մաղթենք երկար ու եր-
ջանիկ հովուապետութիւն:

ԳԵՂԱՄ ԳԱՎԱՅԵԱՆ

Ի Ր Ա Գ.

Պաղսաս, 22 Մարտ

Թեմական քանանաներ, Խորհուրդներ և ժողովուրդը կը միացնեն իրենց շնորհաւորու-
թիւնները պատրիարքական ընտրութեան առթիւ. Աստուած օգնէ վերականգնելու Սրբոց Յակոբ-
եանց Աթոռը:

ԶԳՈՆ Ծ. ՎՐԴ. ՏԷՐ ԶԱԿՈՐԵԱՆ
Առաջնորդ Հայոց Խաղի

Պաղսաս, 21 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ պատրիարք ընտրուած ըլլալնուդ առթիւ: Ակնածանօք
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԽՈՐԻՐԵԱՆ

Պաղսաս, 22 Մարտ

Ամենաորտագին շնորհաւորութիւններ Ձեր ընտրութեան առթիւ, հանձնեցէք ընդունել մեր
լաւագոյն շնորհաւորութիւնները շատ յաջող և երջանիկ պաշտօնավարութեան համար: Շատ ան-
կեղծօրէն

ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

Պաղսաս, 25 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ և լաւագոյն մաղթանքներ բարգաւաճ և յաջող զեկաւա-
րութեան:

ՏՈՔԹ. ԶՈԳԱՆԵԱՆ

Պաղսաս, 25 Մարտ

Սրտազգաց շնորհաւորութիւններ՝ յԱթոռ Սրբոց Յակոբեանց Ձեր պատրիարքական ընտրու-
թեան առթիւ: Տիկինս և ընտանիքս կը միանան ինձի աղօթելու Ամենակալին շնորհել Ձեզ քա-
ղութիւն, իմաստութիւն և երկար կեանք:

ՅԱԿՈՐ Տ. ԳԵԱՃԵԱՆ

Պաղսաս, 25 Մարտ

Սրտագինս կը շնորհաւորենք Ձեր Ամենապատուութիւնը, Միաբանութիւնը և ժողովուրդը
վստահութեան արժանի են, կը մաղթենք վերականգնում Ս. Աթոռոյ: Բարձր յարգանք

ԵՐԶԱՆԻԿ ԹԱՏԻՐԵԱՆ

Լ Ի Բ Ա Ն Ա Ն

21 Մարտ

Մեր շնորհաւորութիւնները և մաղթանքները Ձեր ընտրութեան առթիւ:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՏԱՆԶԻԿԵԱՆ

21 Մարտ

Որտաղեղ շնորհաւորութիւններ, գոհութիւն Աստուծոյ արգարութեան և բարութեան յաղթանակին համար, անկասկած Տէրը պատասխանեց մեր աղօթքներուն:

ՐԱՔԳԼԵՆ ՎՐԴ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

21 Մարտ (Յրանսերէն)

Անկեղծ շնորհաւորութիւններ Ձեր ընտրութեան համար որպէս պատրիարք Երուսաղէմի:

ԱՐՏԱՇԷՍ ՏԷՐ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

21 Մարտ (Յրանսերէն)

Անկեղծ շնորհաւորութիւններ Ձեր ընտրութեան առթիւ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՊԱՊԱՅԵԱՆ

22 Մարտ (Յրանսերէն)

Կը ներկայացնեմք անկեղծ շնորհաւորութիւններ Ձեր երջանիկ ընտրութեան համար:

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ԱԼԺՈՒՆԵԱՆ

22 Մարտ

Ձեր մագին շնորհաւորութիւնները և լաւագոյն մաղթանքները և յարգալիւր մեծարանքները:

ԼԵՒՈՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

Պէյրուս, 23 Մարտ

Մեր սրտաղեղ շնորհաւորութիւնները Ձեր ընտրութեան համար: Աստուած տայ Ձեզի զօրութիւն և երկար կեանք շարունակելու համար Ձեր երանելի նախորդներու հիշատակը պատշաճօրէն:

ՏԻԿԻՆ ԻՍԿՈՒԼԻ ԵՒ ԱՐՏԱՇԷՍ ՔԱՅԱՒԵԱՆ

Պէյրուս, 23 Մարտ (Յրանսերէն)

Որտաղեղ շնորհաւորութիւններ, կը մաղթենք որ Ձեր ընտրութիւնը ըլլայ առիթ մը բարգաւաճման:

ՍԻՄՈՆ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

23 Մարտ (Յրանսերէն)

Երուսաղէմի Աթոռը իր արժանաւոր դահլիճին ունեցաւ, Աստուած անսասան պահէ մեր եկեղեցին և Ձեզի շնորհէ քաջութիւն և իմաստութիւն:

ՏԱՃԱՏ ՍՐԱՊԵԱՆ

24 Մարտ

Շնորհաւորութիւններ Ձեր պատրիարք ընտրուելուն համար:

ԱՆՈՒՇԱԻԱՆ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

26 Մարտ

Ձեր մագին շնորհաւորութիւններ Ձեր Որբաղնութեան ընտրութեան առթիւ: Ի սրտէ կը մաղթենք որ Երուսաղէմի պատմական Աթոռը գտնէ Ձեր շնորհիւ իր անդորրութիւնը. և լաւագոյն ծառայէ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ միութեան և աւանդական սկզբունքներուն:

ԵՐՈՒԱՆԴ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

Պէյրուս, 26 Մարտ

Կը ցաւինք որ ուշ իմացանք Ձեր ընտրութեան լուրը: Անկեղծ շնորհաւորութիւններ և լաւագոյն մաղթանքներ. վստահ ենք որ Երուսաղէմի Ս. Աթոռը պիտի գտնէ խաղաղութիւն, արդարութիւն և բարգաւաճութիւն Ձեր ղեկավարութեան ներքեւ, Հայց. եկեղեցին պիտի վայելէ Սուրբ Յակոբի ծառայութիւնը: Յարգանքներ

Ի դիմաց Անկախ Հայ Առաքելական Համայնքի

Նախագահ ԽԱՂԱՐԷՍ, Ասեմապետ ՏՈՒԹ. ՃԻՏԷՃԵԱՆ, Քարտուղար ՍՐԱՊԵԱՆ

Պէյրուս, 27 Մարտ (Յրանսերէն)

Կը շնորհաւորենք Ձեր Ամենապատուութեան ընտրութիւնը իբրեւ պատրիարք Երուսաղէմի Ս. Աթոռին. կը մաղթենք Ձեզի երկար կեանք, և պաշարեր ու շինարար գործունէութիւն:

ԼԵՒՈՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Պետրոս, 27 Մարտ

Անկեղծ և արտագին շնորհաւորութիւններ 26րդ պատրիարք ընտրութեան առթիւ. բարին Աստուած տայ 26րդի առողջութիւն և երկար կեանք ծառայելու մեր տառապեալ եկեղեցիին:

ՏՈՔԹ. ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՀԱՄՄԱԼԵԱՆ

Պետրոս, 2 Ապրիլ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ. Աստուծոյ ամենաառատ օրհնութիւնները 26րդ վրայ հանդիւն 26րդ նոր պաշտօնին մէջ:

Ս. ԳՐՈՅ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Յ Ո Ր Կ Ա Ն Ա Ն

Երեսօրհան

21 Մարտ

Իմ ամենաարտագին շնորհաւորութիւններս 26րդ արժանաւոր ընտրութեան համար իբրեւ մեր նոր պատրիարքը. կը յուսանք որ մեր ազգը պիտի տեսնէ երջանիկ և պտղաւի տարիներ 26րդ շրջանին:

ՅԱԿՈԲ ՄԻՃԵԱՆ, ղեկավար

20 Մարտ

Մեծ հաճոյքով և սրտի անհուն ուրախութեամբ կը շնորհաւորեմ 26րդ պատրիարքական ընտրութիւնը, մաղթելով 26րդ կարողութիւն, երկար կեանք և յաջողութիւն:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԱՊՈՒՐԵԱՆ

20 Մարտ

Հանցեք ընդունիլ սրտագին շնորհաւորութիւններս 26րդ պատրիարքական ընտրութեան առթիւ. կը մաղթեմ 26րդ արեւշատութիւն և յաջողութիւն:

ՊԵՏՐՈՍ ՀԻԿԵԼԵԱՆ

20 Մարտ

Շնորհաւորութիւններ Տիբան Արքեպս.ի պատրիարք ընտրութեան առթիւ:

ՃՕՐՃ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ԵՒ ԸՆՏԱՆԻՔ

Ամման

21 Մարտ

Ուրախացանք 26րդ ընտրութեան համար, ընտանիքս կը միանայ ինծի հաղորդելու 26րդ Ամենապատուութեան մեր անկեղծ շնորհաւորութիւնները և լաւագոյն մաղթանքները. Ամենակալ Աստուած առաջնորդ ըլլայ 26րդ Ամենապատուութեան. տայ 26րդի հոգեւորական քաջութիւն և անկողմնակալ ղեկավարութիւն, որպէսզի կարող ըլլաք վերահաստատել խաղաղ կենցաղ և բարօրութիւն Միաբանութեան և համայնքի մէջ. Մենք լիապէս կը հաւատանք որ 26րդ իմաստուն առաջնորդութիւնը պտղաբեր պիտի ըլլայ պաշտպանելու համար վանքի շահերը. Թող Տէրը շնորհէ 26րդ Ամենապատուութեան իր օրհնութիւնը ընդ երկայն աւուրս:

ՍԵՐՈԲ ԱՆԹԻՓԱՃԵԱՆ

22 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ:

ՏՈՔԹ. ՊՈՏՈՍԵԱՆ

22 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ և լաւագոյն մաղթանքներ:

ՏԻՐԱՆ ՊՈՏՈՍԵԱՆ

22 Մարտ

Ես և ծնողքս կը շնորհաւորենք 26րդ 26րդ յաղթական յաջողութեան համար:

ՅՈՎՍԷՓ ԱԶԱՏԵԱՆ

22 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ և անկեղծ մաղթանքներ:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՍԵՐՈԲԵՔԵԱՆ
(Իրսէյմալի) Հայ համայնք

24 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ և լաւագոյն մաղթանքներ 26րդ Ամենապատուութեան ընտրութեան համար:

ԼԵՒՈՆ ՔԵԼԵԱՆԵԱՆ

26 Մարտ (Հայերէն)

Սրտագին շնորհաւորութիւններ Ձեր բարեբաւոյնի ընտրութեան առթիւ:

ՄԻՆԱՍ ՓԷԼԹԷԲԱՆ

21 Մարտ (Հայերէն)

Ի սրտէ կը շնորհաւորենք Ձերդ Սրբազնութիւնը, մաղթելով արեւշատութիւն և բեղուն երկար կեանք ի փառս Սուրբ Յակոբայ վանքին և համայն հայ ժողովուրդին:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԱՄՄԱՆԻ

Ս Ո Ւ Ր Ի Ա.

Դամասկոս, 21 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ պատրիարքական ընտրութեան համար:

ՇԱԽԱՐՇ ԵՊՍ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Եւ Գաւառական Դամասկոսի Թեմին

Հալէպ, 22 Մարտ

Կը յղենք մեր ամենասրտագին շնորհաւորութիւնները, մաղթելով Ձեզի յաջողութիւն և երջանկութիւն:

ՍԱՐԳԻՍ ԶԵՊԵԶԵԱՆ Եւ ընտանիք

Հալէպ, 22 Մարտ (Յրանսերէն)

Շնորհաւորութիւններ Ձեր պատրիարք ընտրութեան առթիւ:

ԳԻԻՏ ԱՐԶ. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

Դամասկոս, 23 Մարտ (Յրանսերէն)

Ձեր ընտրութիւնը յԱթոռ Սրբոց Յակոբեանց կը լեցնէ մեր սրտերը ուրախութեամբ և յոյսով. կը մաղթենք որ Ձեր պատրիարքական շրջանն ըլլայ նոր և բարգաւաճութեան շրջան մը. կը հայցենք Ձեր օրհնութիւնները մեր վրայ:

ԳԱՐԱՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

Հալէպ, 23 Մարտ (Յրանսերէն)

Կը շնորհաւորենք Ձեր ընտրութիւնը. կը հայցենք Ձեր օրհնութիւնը:

ԱԿԵՏԻՍ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Հալէպ, 25 Մարտ

Եղբայրազօր սրտաբուխ շնորհաւորութիւններ պատրիարք ընտրուելուդ առթիւ. կը մաղթեմ երկար և բեղուն կեանք Ձեզի և Միաբանութեան:

ԳԷՈՐԳ ՆԵՐՍՈՅԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ

Գամիւլի, 25 Մարտ

Անկեղծ շնորհաւորութիւններ պատրիարքական ընտրութեան համար. Աստուած օրհնէ եղբայրութիւնը:

ՅԱԿՈԲ ՎՐԴ. ՎԱՐԳԱՆԵԱՆ

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ա.

Բարիզ, 22 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ Ձեր ընտրութեան համար: Լաւազոյն մաղթանքներ Ս. Աթոռոյ բարգաւաճման համար:

ՍԵՐՈՎՐԷ ԵՊՍ.

Առաջնորդ Հայոց Բարիզի եւ Կաթող. Պատարկի Եւրոպայի Թեմին

Բարիզ, 25 Մարտ (Յրանսերէն)

Երջանիկ ենք ողջունելու Ձեր ընտրութիւնը որպէս պատրիարք երուսաղէմի հայոց Ս. Աթոռին. կը յաւանք և կ'աղօթենք Աստուծոյ Ձեր սրբազան առաքելութեան յաջողութեան համար: Նամակ կը հետեւի:

ՇԱԽԱՐՇ ՍԵԻՅՕՆԷԱՆ

Զանազան երկիրներ

Յուճաստան, Աբդեֆ, 21 Մարտ

Յանուն թեմիս Քանաններու, կեդրոնական խորհրդի, և Յունաստանի հայ ժողովուրդի, սրտանց կը շնորհաւորենք Ձեր ընտրութիւնը իբրեւ պատրիարք երուսաղէմի։ Թող Գլխաւորը պահպանէ Ս. Աթոռը։ Քրիստոս տայ Ձեզի և Եղբայրութեան զօրութիւն։

ԻՍԱՀԱԿ ՎՐԴ. ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Առաջնորդական Փոխանորդ Հայոց Յուճաստանի

Բորդուկալ, Լիզպոն, 25 Մարտ

Հայցեմք Ձեր Ամենապատուութենէ ընդունիլ իմ յարգաւիր շնորհաւորութիւնները։

ԵՍԱՅԵԱՆ

Հայաստան, Երեւան, 21 Մարտ (Հայերէն)

Կը շնորհաւորենք Ձեր ընտրութիւնը երուսաղէմի հայոց պատրիարքական Աթոռի վերայ. կը մաղթենք արդիւնաւէտ գործունէութիւն։

ՎԱՐԴԵՐԵՍԵԱՆ

21 Մարտ, Միլան (Հայերէն) — Ուղղուած Սուրէն Նպս-ին

Սրտի ամենամեծ սիրտիւնքով և հրճուանքով կարգացի Ձեր հեռագիրն աւետող Տիրան Արքեպիսկոպոսի ընտրութիւնը իբր պատրիարք երուսաղէմի Աթոռին. սրտագին շնորհաւորութիւններս և յաջողութիւն։ Յարգանք

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆ

Միլան, 21 Մարտ (Հայերէն)

Ընդունեցէք մեր սրտագին շնորհաւորութիւնները և բարեմաղթութիւնը Ձեր պատրիարք ընտրութեան առթիւ երուսաղէմայ Աթոռին։

Ի ղիմաց Միլանի

ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՀՈԳԱՍՏԱՐԶՈՒԹԵԱՆ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆ

Միլան, 21 Մարտ (Հայերէն)

Սուրէն Եպիսկոպոսի հեռագրէն անհուն ուրախութեամբ տեղեկացայ Ձեր ընտրութեան ուրախալի լուրը, իբր պատրիարք երուսաղէմայ Աթոռին. սրտագին շնորհաւորութիւններս և մաղթանքներս Ձեր Ամենապատուութեան, և յաջողութիւն Ձեր ամէն ձեռնարկներուն։ Խորին յարգանքներով

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆ

Կալկաթա, 22 Մարտ

Սրտանց կը շնորհաւորենք Ձեր ընտրութիւնը՝ որպէս պատրիարք երուսաղէմի Աթոռին. Աստուած պահէ Ձեզ և յաջողութիւն պարգեւէ Ձեր բոլոր ձեռնարկներուն։

ԴԵՐԵՆԻԿ ԵՊՍ.

Կալկաթա, 22 Մարտ

Ի ղիմաց Դերենիկ Եպս.ին, պաշտօնավարող քահանայից, Հայց. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան, և Կալկաթայի հայ համայնքին կը հաղորդենք Ձերդ Ամենապատուութեան ամենասրտագին շնորհաւորութիւններ Ձեր Պատրիարք ընտրութեան առթիւ. կը մաղթենք Ձեր Ամենապատուութեան քաջառողջութիւն, երկար կեանք և յաջողութիւն։

ՀՈԳԱՍՏԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

Կիպրոս, Նիկոսիա, 26 Մարտ

Սրտագին շնորհաւորութիւններ։

ՆՇԱՆ ԱՐԱԳԵԱՆ

Ստացուած են նաեւ բազմաթիւ շնորհաւորական նամակներ, որոնց անդրադարձումը պիտի ըլլայ ամսագրիս յաջորդ թիւին մէջ։

البطريك نيرسويات دير مار يعقوب

القدس

بمناسبة انتخابكم أقدم لغبطتكم أجمل التهاني .

الواء قره مانوقيات

دمشق ، ٣٠ مارس

غبطة بطريك الأرمن ديران نيرسويات

القدس

نهنيكم بإحرازكم ثقة الرهبان والطائفة نرجو الله أن يوفقكم في ظل جلالة الملك المعظم .

مناويل محصرجيان - صالح النجداوي

عمان ، ٢١ مارس

غبطة البطريك الأرمن الأرثوذكس تيران نيرسويات

القدس

نرفع لغبطتكم خالص التهاني والتبريك بمنصبكم السامي ونطلب من الله أن يوفقكم لحير الطائفة والدين الحق .

الحوري أوهانس سيمونيان

بيت لحم ، ٢٠ مارس

الحوري كويكور أفاكيان

غبطة البطريك الأرمن الأرثوذكس تيران نيرسويات

القدس

نرفع لغبطتكم خالص التهاني والتبريك بمنصبكم السامي ونطلب من الله أن يوفقكم لحير الطائفة والدين الحق .

عيسى جريس نصار وعائلته

بيت لحم ، ٢٠ مارس

اسكندر اسكندريان

حضرة صاحب الغبطة البطريك تيران نيرسويات المحترم

بطريركية الأرمن القدس

لقد بلغ ابتهاج الكرسي المقدس والطائفة الأرمنية بأسرها أوجه لانتخاب غبطتكم بطريركاً بأغلبية

ساحقة . أتقدم بخالص التهاني وصادق الولاء سائلاً الباري أن يجعل التوفيق دوماً حليفكم

ويحفظكم زعيمنا الروحي الأكبر .

بدروس باليان

عمان ، ٢٢ مارس

غبطة بطريك الأرمن تيران نيرسويات المحترم

القدس

نهنيكم ونتمنى لغبطتكم التوفيق والصحة .

فلاح ، رياض ، حنا

عمان ، ٢٠ مارس

القدس دير الأرمن ديران أركيبسكوبوس نيرسويات

تهانينا الحارة بجولوسك على منصب الرئاسة .

المطران بارين ملكونيان

حلب ، ٢٤ مارس

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ Ս. ՏԵՂԵԱՅ ԴԻԻԱՆԻ

Ս. Արուսյա Պաս. Տնօրեն ժողովը իր Թ. նիստին մեջ, գումարում 6 Նոյեմբեր 1956ին, որոշում էր կազմել Ս. Տեղեաց յառուկ Դիւան մը, բաղկացած հետեւեալ Հոգեւորն Հայրերէն։ —

- Տ. Տիրայր Վրդ. Տեղիւնեան,
- Տ. Հայկասեր Վրդ. Պայրամեան,
- Տ. Կիւրեղ Վրդ. Կաթիկեան:

Դիւանը անմիջապէս գործի անցնելով, Նոյեմբեր, Դեկտեմբեր եւ Յունուար ամիսներուն ունեցած է հետեւեալ գործունեութիւնը:

ա) Հայ, Յոյն եւ Լատին իրաւակից պատրիարքարաններու միջեւ կայացած փոխադարձ համաձայնութեամբ, Յոյներ պիտի նորոգէին Ս. Յարութեան Տանարին կցուած Ս. Յակոբայ իրենց մատուռին արտաքին պատի ծեփը, Լատիններ նոր հազ մը պիտի զետեղէին Դոլգորայի Ս. Ասուածածնայ յորանին ներքեւ, իսկ Հայեր պիտի փոխէին Ս. Յարութեան Տանարին մեջ, Ս. Ասուածածնայ ուշաքափման հայապատկան սրբավայրին երկաթեայ վանդակը: Մօտաւորապէս տարի մը առաջ, Ս. Արուսէն եղած դիմումի մը վրայ, Պէյրուսի բարեպաշտն ազգայիններէն Տէր եւ Տիկին Դեղամ Տանձիկեան իրենց սեփական աշխատանքով մեջ շինած էին երկաթեայ եւ պրոնզեայ շատ գեղեցիկ վանդակ մը՝ Հայ ոճ կարողիկեով, զմագրութեամբ Ս. Արուսի Միաբան Գեր. Տ. Հայկազուն Նպս. Աբրահամեանի: Յիշեալ վանդակը Ուշաքափման Սրբավայրին վրայ զետեղուեցաւ 28 Դեկտ. 1956ին: Օգտուելով այս առիթէն, պատան շեսնուեցաւ նաեւ փոխել սրբավայրին վերեւ զանուղ հնօրեայ ֆայտալուծ խոտոր ջանք որ փոխարինուեցաւ նոր եւ ելեկտրական լուսավառութեամբ զդեղեցիկ ջանով մը: Այս առիթը կը յայտնենք մեր զգածուած շնորհակալութիւնները նուիրաւոր Տէր եւ Տիկին Դեղամ Տանձիկեաններուն:

բ) Բերդեհէմի Ս. Ծննդեան տանարին հայկական բաժնին մեջ զանուղ անփառունակ եւ հնօրեայ կանթեղներ փոխարինուեցան նոր արծաթագոծ Վիեննական կանթեղներով:

գ) Ս. Տեղեաց Դիւանը կը հետապնդէ

նաեւ Դեքտեմբերի Ս. Ասուածածնայ ջրամոյն տանարին վերանորոգութեան հարցը որուն համար Լիբանանէն հրաւիրուած է հայ նարարապետ մը: Մինչ այդ սկսուած է արդէն վերաշինութիւնը տանարի արտաքին զարդի հայապատկան արեւմտեան պատին, որ քանդուած էր հեղեղներէ: Պատի շինութիւնը այնպէս մը կարգաւորուեցաւ որ յառաջիկային չազդուի հեղեղներէն: Նմանապէս Յունաց պատրիարքարանի հետ համաձայնաբար սկսուեցաւ վերականգնումը Ս. Տանարի մուտքի նակասին արեւմտեան թելին, որուն սեփականատէրերն են Հայ եւ Յոյն պատրիարքարանները:

դ) 31 Դեկտ. 1956ին տեղի ունեցաւ Բերդեհէմի Ս. Ծննդեան տանարի տարեկան աւելը (ընդհ. մաքուրութիւն) Հայոց եւ Յունաց պատրիարքարաններու մասնակցութեամբ (*): Ներկայ էին նաեւ Բերդեհէմի եւ Նուստադէմի Ս. Տեղեաց վերահսկիչ կառավարական պաշտօնեաները: Մեր կողմէ մաքուրեցաւ հայապատկան Անուանակոչութեան Սեղանի հարաւային պատի նիւսիսային երեսը, որովհետեւ սոյն պատի յիշեալ երեսը ոչ միայն կ'իյնայ մեր սեփականութեան սահմանին մեջ, այլեւ անոր ամբողջական գործածութիւնը վերադառնուած է միայն մեր պատրիարքարանին, վասնզի այս պատին վրայ հաստատուած ունինք չորս սրբապատկերներ, ժամաւորի լուսաբան, վարագոյր, լամպ, երկու պահարան, եւայլն:

Ս. Տեղեաց Դիւանը Ս. Տեղեաց Տեսուչներուն հետ համագործակցաբար կը հետապնդէ Ս. Տեղեաց այլ կարգի առօրեայ հարցեր, օրը օրին նշելով քերականները եւ կամ սրբագրելի կէտերը:

Լատինաց եւ Յունաց Ս. Ծննդեան տանարին Ս. Տեղեաց Դիւանի անդամներ, ընկերակցութեամբ Բերդեհէմի Ս. Ծննդեան Տանարի Հոգեւորն Տեղին ու լուսարարին, հսկեցին մեր իրաւանց անվար պահպանումին:

ԴԻԻԱՆ Ս. ՏԵՂԵԱՅ

(*) Բերդեհէմի Ս. Ծննդեան Տանարին տարեկան ընդհ. աւելին չի մասնակցիր Հոգովտական եկեղեցին, անոր համար որ անոնք գրեթէ ոչ մէկ իրաւասութիւն ունին Ս. Ծննդեան վերի մեծ Տանարին մեջ:

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԻՔ - ԲԵՄԱԿԱՆԻՔ

● Ուր. 1 Մարտ. — Ըստ սովորութեան, Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ասորւոց Ս. Մարկոս Աւետարանչի եկեղեցւոյն մէջ, ժամարարն էր Հոգ. Տ. Տիրայր Վրդ. Տէրվիչեան: Բարողեց Հոգ. Տ. Զաւէն Վրդ. Զինչինեան, ընարան ունենալով «Յո՞ երթայց ես ի հոգւոյ քումմէ, կամ յերեսաց քոց ես յո՞ վախճայց» (Սաղմ. ձԼԸ. 7): Ս. Պատարագէն ետք, Միաբանութիւնը պատուաբերուեցաւ Ասորւոց Հոգ. Տեաչէն: Հանդիսաւոր երթողարձին նախագահեց Գեր. Տ. Սուրէն Եպս. Քէմհանեան:

● Եր. 2 Մարտ. — Ըստ սովորութեան, երեկոյեան ժամերգութեան ընթացքին կատարուեցաւ Ս. Յակոբեանց Մայր Տաճարի խորաններուն և գլխաւոր սրբանկարներուն վարագուրումը:

● Կիր. 3 Մարտ. — Բուն բարեկենդան: Փակեալ խորանի Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Կորիւն Վրդ. Մանուէլեան: Դպրապետի պաշտօնը կը վարէր Գեր. Տ. Հայկազուն Եպս. Արքահամեան: Բարողեց Հոգ. Տ. Կիրեղ Վրդ. Գարիկեան, խօսելով Մեծ Պահքի նշանակութեան շուրջ:

● Դչ. 6 Մարտ. — Սկիզբ կարգաց Մեծ պահոց: Առաւօտուն, Մայր Տաճարին մէջ պաշտուեցաւ Վերահագալի առաջին ժամերգութիւնը:

● Եչ. 7 Մարտ. — Իրիկուան ժամը 7ին, Ս. Յակոբեանց Տաճարին մէջ պաշտուեցաւ Մեծ պահոց շնորհալի առաջին ժամերգութիւնը, որուն նախագահեց Գեր. Տեղապահ Ս. Հայրը և քարողեց, պարզելով բուն իմաստը ապաշխարութեան, որ կը նշանակէ միտքը փոխել. զգուշացուց ներկաները նիւթապաշտութեան մոլութենէն, որուն հաւատարապէս ենթակայ են հարուստն ու աղքատը:

● Ուր. 8 Մարտ. — Վաղուան նախաւոնակը պաշտուեցաւ ի Ս. Թորոս (Գրչազրաց Մատենադարան Ս. Աթոռոյ): Հանդիսապետն էր Գեր. Տ. Ենորհք Եպս. Գալուստեան:

● Եր. 9 Մարտ. — Ս. Թէոդորոսի զօրավարին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Թէոդորոս եկեղեցւոյ մէջ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Մաշտոց Վրդ. Բարիկեան:

— Կէսօրէ վերջ, վաղուան Արտաքսման Կիրակիի առթիւ, Միաբանութիւնը, գլխաւորութեամբ Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր, «Հրաշափառ»-ով մուտք գործեց Ս. Յարութեան Տաճար, ուր պաշտուեցաւ վաղուան նախաւոնակը մեր վերանմատրան մէջ: Ապա կատարուեցաւ Տնօրնական Սրբատեղեաց այցելութեան հանդիսաւոր թափօր Տաճարէն ներս: Թափօրապետն էր Հոգ. Տ. Կիւրեղ Վրդ. Գարիկեան:

● Կիր. 10 Մարտ. — Արամսման: Դիւրեային և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտուեցան և Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յարութեան:

Թիւն, մեր վերանմատրան մէջ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Յովսէփ Արդ. Մամուր: Ս. Պատարագէն ետք, նախագահութեամբ Գեր. Տեղապահ Ս. Հօր, կատարուեցաւ երրորդ արձ մեծանշանէն թափօր՝ Գրիստոսի Ս. Գերեղմանին և Պատանատեղալի շուրջ:

● Եչ. 14 Մարտ. — Իրիկուան շնորհալի կարգին, Մայր Տաճարին մէջ քարողեց Գեր. պատիւ Տ. Սուրէն Եպս. Քէմհանեան, անդրադառնալով պահքի և անոր օգուտներուն վրայ:

● Եր. 16 Մարտ. — Ս. Կիւրիի երեսօղիմայնայրապետին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի աւանդատան Ս. Կիւրիի սեղանին վրայ: Պատարագեց Հոգ. Տ. Հայկապետ Վրդ. Պայրամեան:

● Կիր. 17 Մարտ. — Անառակին: Ըստ սովորութեան, Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետի ժամարարն էր Հոգ. Տ. Թորգոմ Վրդ. Մանուէլեան: Բարողեց Հոգ. Տ. Վարուժան Վրդ. Դապարահեան, ընարան ունենալով «Մարդ ի պատուին էր և ոչ իմացաւ», (Սաղմ. ԻԼ. 21), ու անդրադարձաւ Անառակ Որդիի առակին մասին, ցոյց տալով անհնազանդութիւնը իրրեւ ծանրագոյն մեղքերէն մին՝ զոր գործեց նաեւ մեր նախահայրը՝ Ադամ:

● Եչ. 21 Մարտ. — Իրիկուան շնորհալի կարգին նախագահեց և քարողեց Գեր. Տ. Հայկազուն Եպս. Արքահամեան, ընարան ունենալով «Ես եմ, մի՛ երկնչիք» (Մարկ. Զ. 50), խօսելով վախի զգացումին վրայ, կրօնական հայեցակետով. ու եզրակացուց թէ վախը արդիւնքն է մեղքին ու յանցապարտութեան: Ադամայն տանե միայն վախցաւ Տիրոջմէ, երբ մեղանչելով անհնազանդ գտնուեցաւ Անոր պատուէրին դէմ: Ճշմարտութիւններն իմաստով զգացում չէ որ կ'ունենայ Աստուծոյ նկատմամբ՝ այլ սիրոյ, ինչպէս հնազանդ մանուկներ՝ իրենց ծնողաց հանդէպ: Վախը նշան է նաեւ թերահաւատութեան:

● Կիր. 24 Մարտ. — Տնտեսի: Փակեալ խորանի Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ: Ժամարարն էր Հոգ. Տ. Միւռան Վրդ. Կրեկեան: Բարողեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, անդրադառնալով Տնտեսի աւետարանական առակին:

● Եչ. 28 Մարտ. — Իրիկուան շնորհալի կարգին ի Ս. Յակոբ քարողեց Գեր. Տ. Ենորհք Եպս. Գալուստեան, ընարան ունենալով թղթնիի առակէն «Տէր, թող զգա այս ամ ևս» (Ղուկ. ԺԲ. 8). շնորհալի հոգեւոր մարդին մէջ մեղի ներկայացած պատենութիւններէն օգուտներու կարեւորութիւնը. ու ցոյց տուաւ Մեծ պահքը իրրեւ բոլորիս ներկայացող կրօնական վերելքի պատենութիւն մը:

● Եր. 30 Մարտ. — Ս. Քառասուն մանկանց Սեբասթիոյ: Ս. Աթոռոյս նորընտիր Լուսարարապետ Գեր. Տ. Ենորհք Եպս. Գալուստեան քահանայական Ս. Պատարագ մատուցաւ Մայր Տաճարի Ս. Դիւթաղի մատրան մէջ, որմէ ետք կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտամունք՝ Ս. Աթոռոյս բոլոր հանգուցեալ Լուսարարապետաց հօգիւներուն համար, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ:

— Կէսօրէ վերջ, վաղուան Դատաւորի Կիրա-
կի առթիւ, ընտրեալ Ամեն. Ս. Պատրիարք Զօր
գլխաւորութեամբ, Միաբանութիւնը «Էջաշա-
փառնոյ մուտք գործեց Ս. Յարութեան Տաճար,
ուր պաշտօնեցաւ վաղուան նախատօնակը՝ հա-
յապատկան Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ:
Ապա կատարուեցաւ Տնօրինական Սրբատեղեաց
այցելութեան հանդիսաւոր թափօր Տաճարէն
ներս, թափօրապետն էր Լոգ. Տ. Միւսոն Վրդ.
Կրճիկեան:

● Կիր. 31 Մարտ. — ԴԱՏԱՎՈՐԻՆ: Գիշերային
և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտօնեցան
ի Ս. Լուսաւորիչ: Ապա, ընտրեալ Պատրիարք
Ամեն. Տ. Տիբեան Արքեպ. ներսոյեան մատուց
օրուան հանդիսաւոր Ս. Պատարագը Բրիտանոսի
Ս. Գերեզմանին յիշալ և քարոզեց, ժանրանալով
օրուան ծաշու Աւետարանէն «արքայութիւն
Աստուծոյ ի ներքս ի մեզ է» խօսքին յիշալ և Ս.
Պատարագէն ետք նախագանց Բրիտանոսի Ս. Գե-
րեզմանին և Պատանաւորեղևոյ շուրջ կատարուած
երրորդ արձմեռանդէս թափօրին: Իրեն կրտսե-
սարկէին Լոգ. Տ. Տ. Զաւէն և Վարուժան վար-
դապետներ: Ս. Պատարագի երգեցողութիւնները
կատարուեցան երկսեռ երգչախումբի կողմէ:

● Ել. 14 Մարտ. — Կ. ա. ժամը 11.30ին,
Յունաց Ամեն. Տ. Պենետիկոս Ա. Պատրիարքը,
հանդերձ Միաբանութեամբ, իր առաջին պաշտօ-
նական այցելութիւնը տուաւ Պատրիարքարանիս
և ընդունուեցաւ Գեր. Տեղապահ Ս. Զօր և Բո-
վանդակ Միաբանութեան կողմէ: Կէս ժամ տեղ
սիրալիր տեսակցութիւն մը տեղի ունեցաւ և
լուսանկարուեցան:

● Դչ. 26 Մարտ. — Գեր. Տ. Հմայեակ Ծ. Վրդ.
Ինզոյեան օղային գծով մեկնեցաւ Ամերիկա, իր
ըն. Նուիրակ Ս. Աթոռոյ: Իր տեղ Ս. Աթոռոյս
առժամեայ Մատակարար նշանակուեցաւ Լոգ. Տ.
Հայկասեր Վրդ. Պայրամեան:

Մարտ 21էն Ապրիլ 6, Նորին Ամենապատ-
ւութեան Պատրիարք ընտրութեան առթիւ շնոր-
հաւորութեան եկան: — Անկլիքան Եպիսկոպո-
սարանի կողմէ Հայր Էլփրի: ձերմակ Հայրերու
վանահայր: Վսեմ. Բաղաքապետը իր կազմով,
Վսեմ. Բէմի Արէքսաթ՝ Երեսփոխան Երուսաղէմի
Երիջով նահանգի: Պր. Վիլարտ ձոնս: Ամերիկ-
եան երեք փոխ Հիւպատոսները: Յոյն Աթոքիկ
Պատրիարքարանի փոխանորդը: Նազովրեցի Հայ
Աւետ. Եկեղեցւոյ պատուելի Անուշաւան Էրէ-

Յունաց Պատրիարքի այցելութիւնը Հայոց Ընտրեալ Պատրիարքին:

Խմբավարն էր Լոգ. Տ. Թորգոմ Վրդ. Մանուկե-
եան: Վանք վերադարձին, Միաբանութիւնը «Որ
պատուիրան» շարականը երգելով բարձրացաւ
Պատրիարքարան:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆՔ

● Դչ. 6 Մարտ. — Կէսօրէ առաջ, Գեր. Տե-
ղապահ Ս. Հայրը, ընկերակցութեամբ Լոգ. Տ.
Հայկասեր Վրդ. Պայրամեանի և Տիար Կարպիս
Հինգլեանի, փոխ այցելութիւն տուաւ քաղաքի
Բրիտանական Նոր Հիւպատոս Mr. Stewartի:

● Բչ. 11 Մարտ. — Քաղաքիս ակնարութա-
րանի անօրինութեան հրաւերին ընդառաջելով,
իրենց կողմէ տրուած թէյասեղանին ներկայ եղան
Գեր. Տ. Առողիկ Ծ. Վրդ. Ղազարեան և Տիար
Կարպիս Հինգլեան:

ճեան և պատուելի Եսայի Սթանպուլեան: Յու-
նաց Ամեն. Պենետիկոս Ա. Պատրիարքը, եպիս-
կոպոսներով և վարդապետներով, նախկին Երես-
փոխան Պր. Անթոն Ա. Աթալա և ճօղէֆ Ն. Ապ-
տո: Ռատիօկայանի պաշտօնեայ Պր. Ճափատ ճու-
տէն: Մարտիթ համայնքի Եպիսկոպոս Գեր. Իլիաս
Զիատէ: Երուսաղէմի և Երրատեղեաց Կառավար-
չի փոխանորդ Լուիֆի Էֆ. Մուղրապի: Պրնյք.
Ճափար Նապուլի, Ռաճապ Խաշաման, ձորճ
Մութրան (Լիբանանէն), Միքայէլ Ստեփան,
Քամիլ Նասսար և Նուպար Նոխաւտեան (Լիբա-
նանէն): Դանատարանակ Տեարք Արիս Լ. Ալէք-
սանեան և Աւետիս Մ. Օղանեան: Պրնյք. Յ. Մե-
լիքեան և Յ. Մերունեան: Յրանչիսկեանց Միա-
բանութիւնը՝ գլխաւորութեամբ Գեր. Դիւսթո-
տին: Աստուածաշունչի Հրատարակչական Կազ-
մակերպութեան Տնօրէնը և Պր. Մ. Սիրականեան: